ДАЬКЪАЛА ХИЛДА СОВЕТСКИ ЭСКАРИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ
23
ФЕВРАЛЬ
1965 шу
№ 2[illegible] (4037).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

Н-ски ракетни часть Iомалуча. Тревога хоам хиннаб. М. Кулешова сурт. (АПН).

ДЕПУТАТАЛЛА ХАРЖА ОТТАВАЬВ ДИКАГIВАР

Пхи шу да Матаев Берса Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза шоллагIча бригаде болх бу. Пайда тIабахьаш яцар из бригада Берса дIатIаводаш. Дика хилацар цун баьца дaараш, планах лаьрхIачул кIезигагIа чудахьар ялат, геттара кIезига ювра хьажкIаши шекара свеклаи...

...Юртбоахама культураш во хьувкъара бахьанаш довзаш вар Берса. Эггара хьалха зябь оахаш бола механизатораш лаьтта ханнахьа аьха а тоадаь а даккхара тIахьехаш пенгазет арахийцар коммуниста Матаев Берсас. Цо цIераш а йоахаш бийцар сменни нормаш кхоачаш ца ю механизатораш.

Коммуниста хьоахадаь гIулакх гIоттадир совхозе: Зябь ханнахьа аьха йоаккхилга вIаштIехьдаккхара оарцагIбаьлар боахама кулгалхой а. Цар цахаддаш тIахьожам лоаттабора механизаторий балха. Новкъостал дора кхоачамбоацараш дIадаха.

Механизаторашта хьокхам телаш йола маяк а хинна дIаэттар хьинар дола механизатор Матаев. Цул совгIа сменни нормаш тIеххоачашъерех молнеш арахецар къонача коммуниста, царгара хьокхам эцара тIахьехар берригаш. Лоа IотIадиллалехьа зябь аьха баьлар цу шера совхоза механизатораш. Пайда баьлар Берса дIадоладаьча кердача гIулакхах.

Ши шу хьалха юххьанца вIашагIъехкар «Лермонтовский» совхозе хьажкIаш лелаю механизированни звенош. ШоллагIча бригаде вIашагIйоллача механизированни звенона керте оттавир дикагIа вола механизатор, коммунист Матаев Берса. Кхы а чIоагIагIа къахьега волалу из, хьокхам тел звеношта, дIахьех царна ца хово, хьажкIаш кхеяра технологи ювцаш дола брошюраш, газеташ тIара статьяш еш ший говзал лакхъяр духьа. Дика пайда боал цох. Кхоачашдир Берсас кулгалдеча звенос хьалхарча шера тIаийца социалистически декхараш.

Бакъда, бокъонца бола дика толам соахка гурахьа мара баккханзар Матаева звенос. 200 гектарах хIаране тIара 54,6 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуера цо. Центнер хьажкIаш яхарга дIадахийта лаьрхIар 3 соми 23 кепиги долча Матаева звенос дIадахийтар дац 2 соми 23 кепиги мара. 19 эзар 328 сом цIена пайда бир звенос соахка. Из толам баккхарах Москве выставке дакъа лаца вахийтар Берса.

Укх шера кхы а дарегIа хьувкъам хьалхкебе лерхI цо. ХIанз техника тоаяь а яьнна лаьтта хьаьндеш а хий дуллаш а я звено. Коммуниста ший опыт дIайовзийт совхозерча хьажкIаш кхееча кхыча звеной членашта. Иштта из хиларах бригада болхлоша Ачхой-Мартана юрта къахьегамхой депутатий Советеи районни Советеи депутаталла кандидат оттаваьв коммунист Матаев Берса.

Ам. Плиев, тха собкорр.

СССР-а ОБОРОНА МИНИСТРА
ПРИКАЗ

23-ча феврале 1965 ш. № 40 г. Москва.

Новкъостий салтийи, матросаши, сержанташи, старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш, маршалаш!

Запасе а отставке а бола Эскарен Флотен ветеранаш!

Тахан советски халкъо дезду Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 47 шу дуза ди.

Дукха безача Даьй-мехка беркат даргдолча къахьегаме шоай хьинар кхы дIахо а лакхдарца белгалдоаккх СССР халкъаша из цIей. Советски паччахьалкхен экономически низ чIоагIбара хьакъехьа, халкъа вахара хьал тоадара хьакъехьа даиман йоахко еш парти хиларо городашкарчеи юрташкарчеи къахьегамхой декхаш урауэттаду ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра, коммунизм котъяккхар духьа керда сийлахьа гIулакхаш дара.

Дерригача советски халкъа лоIам кхоачаш а беш, Коммунистически партеи Советски правительствеи, коммунизм хьалъяра хиланза даргдоаца хьал из хиларах тарра, тIагIертта къовсам лоаттабу машар чIоагIбара тIехьа. Цунца цхьана, империалисташа хьувзадеча агрессивни гIулакхий лоархIам а беш, де мел дезар ду цар дIахо йодача хана а Герзашцара Ниэаш чIоагIдара, воай социалистически Даьхен, социалистически содружества дерригача мехкий кхерамзле Iалашъяра.

Коммунистически партена гонахьа айхха кхота а бенна, машари коммунизм хьалъерий кхерамзлеи тешшаме лораеш, Советски Дэй-мехка паччахьалкхен хьашташта бIарг сийрда ха тIа латташ ба советски тIемахой.

Новкъостий салтийи, матросаши, сержанташи, старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш, маршалаш!

Запасе а отставке а бола Эскарен Флотен ветеранаш!

Дерригача халкъа юкъара цIей — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 47 шу дуза ди даькъала дувц аз шун.

Эскарен Флотен тIемахой! Хадданза совдаха шоай тIема а политически а кхетамаш, тIадийоаза Iомаеш хила шоашта караенна техникеи герзи, цIаккха лораагIа ца доалийташ кхоачашде тIема дувнои тIема уставашеи дIадехараш, мамогта чIоагIъе дисциплина, организованность, порядок, лакхъе фелали тIема кийчои!

Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 47 шу дуза Ди белгалдаккхара **аз приказ ну:**

Тахан, 23-ча феврале, залпах ткъоазза йоккхий топаш а кховсаш салют лолда вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, хIаьта иштта городашка-турпалашка а — Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе.

Даькъала хилда Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 47 шу дуза Ди!

Даькъала хийла халкъен эскарен цIаккха йохаргйоаца сийлахь-йоккха цхьоагIо!

Сийле хийла Ленина хьаьча Советски Союза Коммунистически парте!

СССР оборона Министр, Советски Союза Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ДОШ ЧIОАГIА ХУРГДА

Дика къахьегама толамаш доахаш ба Горагорски мехкдаьттахой семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Керда социалистически декхараш тIаийцад.

ДIадахача шера январь бетта доаккхаш хинначул 10 процент совдаьннад укх шера январь бетта даьккха мехкдаьтта, хIаьта газ 65 процент. Январь бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш планал совгIа хьадаьккха мехкдаьтта бIаьш тоннаш я, хIаьта газ итташ эзараш кубически метраш я. ШоллагIча методий чотах хьадаьккха мехкдаьтта 9,8 процент лакхденнад. Iаьлий - Юртарча мехкдаьтта участка коллективо планах лаьрхIачул совгIа хьадаьккха мехкдаьтта массехк бIаь тонн я.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я мастераша нн. Лукъянова, Мишукова, Пальчака кулгаллу бригадаш. Царех хIаране смена нормаш 106—110 процент кхоачашъю. Тха промысла коллективо хьадоаккхача мехкдаьтта тоннага дIадодар лох а деш январь бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 13 эзар сом да. Цу бетта балха юкъейихьача рационализаторски предложенеша баь пайда 18 эзар сом да.

Февраль бетта а уж къахьегама темпаш лох ца еш къахьегаш ба мехкдаьттахой. Ткъаь ден планал совгIа хьадаьккхар массехк бIаь тонн мехкдаьтта да. Укх шера план ханал хьалха кхоачашъеш, планах лаьрхIачул совгIа эзараш тонн мехкдаьтта даккха лерхI мехкдаьттахоша. Мехкдаьттахой дош чIоагIа хургда.

Д. ГАБАЕВ,
«Горскнефта» НПУ мехкдаьтта промысла заведующи.

ТЕХНИКА КИЙЧА Я

Къахьегам нийса вIаштIехьбаккхарах, чIоагIа йоакхо а еш техникага болх байтарах Наурски района Ленина цIерахча колхоза механизаторий дIадахача шера вIаштIехьдаьлар условни трактор-га 876 гектар кIаьда оахам дара боараме болх байта а, цу тайппара, районе хьалхара моттиг яккха а.

Семилетка укх тIеххьарча шера кхы а боккхагIа толам баккха лаьрхIад механизатораша. ХIанз уж чуйинна кийчо еш ба хIа аьнна бIаьсти хьайоаллашехьа а кхашкарча балхашта арабовла. Ерригa инвентара ремонт яь яьннай хIанзлехьа а. Кийча хилара х... нейке дIаэттай 45 трактор. Планах хьалхарча квартале ремонт е езаш хинна еррига техника бокъонца бIаьстанга кийчъяь яьккхай 20-ча феврале.

Цунца цхьана колхоза механизатораша йоакхо еш леладу боккхача лоархIамера цхьаьнха гIулакх а — беш болча балхага дIадодар чухнахьа доаккхилга. 1965-ча шеpa цхьа гектар кIаьда оахам дарра дIабода мах соахкарчул 25 кепиг кIезигагIа хилийта лаьрхIад цар. 1964 шера 1 соми 47 кепиги бар из мах.

П. АЛФЕРОВ.

Йолаш я квартальни план

Къахьегамхой депутатий моттигашкарча Советашка хоржамаш хулача денна сийленца накъа бахара яьржача социалистически яхьа юкъе а баха боккха къахьегама толам баьккхаб Шелковской производственни управлене Менжинске цIерахча колхоза хьайбаш леладераша. Цар районе эггара хьалха кхоачашъяьй хьалхарча квартале паччахьалкхенга дулх дохкара план. Февраль бетта 18-ча денга колхоза къахьегамхоша 415 центнер бежана дулх дехкад Даьхенга. Из хул плана 103,7 процент.

Менжинске цIерахча колхоза хьайбаш леладерий толам ба кхы цхьаькха а: цар дулха дIаденнача 100 бежанах 40 бежан дика тоаденнарех а лоархIаш дIадахад, хIаьта юхедиса 60 бежан юккъера тоаденна лаьрхIад. Юккъера лаьрхIача цхьан бежанах 380 килограмм хиннай.

Иштта из дика толам баьннаб шоай балхах дог а лазаш, скотникаша Байрамов Куляя, Шапиов Тошова, Ахметханов Махьмада, Калимбеков Хабибула хьаьнала къахьегар бахьан долаш. Цар шоай балхаца дIахьекхад паччахьалкхенна дулха дIалуш дола доахан Iаң замалахь а дикка тоаденна хилийта йиш йолга. Дулха дIалуш дола доахан иштта дика кхабар паччахьалкхенна а боахама шийна а пайдана да. Дика а лаьрхIа паччахьалкхенга дехкача дулхах колхоза кассе хьачудоагIаргда 40 эзар сом гаргга ахча.

М. КОВРОВ.

КХАШКАРА БАЛХАШ ДОЛАДАЛЕХЬА ХЬАЛХА

Денгара денга дукхагIа гаргакхоачаш латт бIаьстан культураш дIае кхашка арабала беза ха. Семилетка тIеххьарча шерарча бIаьстенна йиза кийчо а яь накъа бахара чуйинна къахьегаш ба республикера механизатораш. Цу даькъе къаьстта балхаш дика ду гурахьа-Iай тракторашта ремонт яра планаш дикка тIеххоачашъяь долча Наурски, Гудермесски, Советски районий боахамашка. Ремонт яь йистейоалаш латт Грозненски районера колхозаши совхозаши.

Еррига республика хьайица аьлча, февраль бетта 20-гIа ди тIакхоачаш 92 процент кхоачашъяьй тракторашта ремонт яра план. 179 машин мара яц кхашкарча балхашта кийчъе езаш юхейисараш, вешта аьлча, тIеххьарча итт дийнахьа ремонт яьраш миссел.

Кхашкарча балхашта техника кийчъелга соахкарчул дикагIа леле а, хIаьта а цхьайолча моттигашка чIоагIа эсала лел бIаьстан культураш дIаера кийчо елга. Тракторашта ремонт елга чIоаггIа тIехьадувл Надтеречни, Ачхой-Мартана, Шелковской, Наьсарен районий боахамашка. Тракторашта гурахьеи Iайи ремонт яра план 76 процентагара 86 процентага кхаччалца мара кхоачашъяьяц цу районашка.

Тоаяьй ала йиш йола тракторaш дукхагIа хулийтилга керте а лоаттадеш, цхьадолча боахамашка кIезига йоакхо яьй еш йола ремонт дика яра. Цудухьа хIанз геттара боккхача лоархIаме да мастерскера араялалехьа долла хIама лертIа даь дий а хьожаш мара цхьаккха трактор кхашка ца йохийтилга, хIана аьлча, машинаш кхай тIа яхачул тIехьагIа дечул хIанз дуккха а аттагIа хургда царех доалла кхоачамбоацар дIадаккха.

Дика камаьхал а йоалаш ремонт чакхйоаккхилгеи тракторашка а юртбоахама кхыча машинашка а чIоагIа овсарле йолаш болх байтилгеи — из боккхача лоархIаме да дIайийна хIамаш дика хьувкъийтаран юрта боахама продукци алсамъяккхаран.

Республика колхозашкеи совхозашкеи тракторашта ремонт яра хьанъехьара

СВОДКА
1965-ча шера 20-ча февралерча хьалах

Районаш	План кхоачашъяра процент
Наурски	155
Советски	132
Гудермесски	108
Грозненски	98
МалгIабика	95
Ножай-Юрта	94
Ведана	94
Шаьла	89
Сунженски	89
Урус-Мартана	86
Наьсарен	86
Шелковской	85
Ачхой-Мартана	83
Надтеречни	76
«Грозвино» совхозаш	88
«Скотооткорм» треста боахамаш	89
Республ. юртбоахама опыт. станци	79
Ерригача республике	92

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА НОРВЕГЕ ПРАВИТЕЛЬСТВАГА ЯХЬИЙТА НОТА

17-ча феврале Норвегерча СССР посола Н. М. Луньковa Норвеге кхычa мехкашцарча гIулакхий министерства статс-секретарага Е. Бойесенага дIаккхачийтар Лаьттан искусственни спутникашка а кхыча космически объекташка а хьежара йола телеметрически станци Шпицбергене норвежски Iаьдалаша космически тохкамий Европейски организацеца (ЕОКИ) цхьана хьалъяра хьакъехьарча планашца хетта Советски правительстеа Норвеге правительствага яхьийта нота.

Цу тайпарча станцех тIема гIулакхашта пайда эца йиш я, алхха машарерча гIулакхашта мара архипелагах пайда ца эцилга юкъе а хьош 1920-ча шера Шпицбергена хьакъехьара дунеи халкъашта юкъера договор толхаделга хул цу тайпара станци хьалъелгах.

Нота тIа белгалдаьккхад, Шпицбергена хьакъехьарча договора 5-ча статья тIа маалара, нагахьа санна из станци Iилман декхараш хьалхашка оттадаь хьалъеш хилча а, шийгтара из гIулакх къоастаде Норвеге правительства бокъо ца хилар, цу договораца дакъа лоацаш хинна мехкаш, муххама а цу гIулакха къоастам беча чIоагIа хьаштдолаш йола Советски Союз раьза ца хилча.

(ТАСС).

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ЦIИ ЯККХАРА

Сунженски районерча «Победа» яхача колхозерча колхозхоша цхьа шу хьалха шоай юкъарча собране соцам бир коммунистически къахьегама колхоз яха цIи яккхара тIехьа къовсам дIаболабе, аьнна. Чуйинна хьинаре къа а хьегаш дIадаьннад шу. Юха а отчетни собрани хилар. Кхашкарча а фермашкарча а къахьегамхоша шоай балха итогаш ю цу собране.

Колхоза председатела нов. Емельянова яьча докладах а отчетни собране колхоза членаша даьча къамаьлех а къаьнта дика белгалдоалаш дар шоай керттера декхар коммунистически хьисапе болх белгеи дахилгеи лоархIаш хьайбаш леладераша, кхашкара балхаш дераша, специалисташа, артела кулгалхоша дIададхача шера балхаш даь хилар. Цунна геттара дика тешал ду юрта боахама продукташ паччахьалкхенга йохкара планаш яь ца Iеш, уж продукташ боахаме хьаяхара планаш а колхозо дикка тIеххкоачашъяь хиларо.

Эггара толашагIа йола методаш а Iилманнеи техниканеи тIеххьара гучаяьнна говзалаш а юкъе а озаш даьд ялатий а технически а культураш деш дола гIулакхаш, дика а, ший ханнахьа а даьд юрта боахамера дерригa балхаш. Дика дIадийнад гурахьа дув ялаташ.

— Духхьашха шерра хими юкъе а йоалаеш дIадийнад гурахьа дув ялаташ, — аьлар ше доклад еш нов. Емельянов Василий Ильича. Органически минеральнии удобренеш а товсаш дIадийнад 3610 гектар совгIа лаьтта. Фосфоробактерий яха молхаш а етташ кийчдаь да дIадийна фу. Из агрономически гIулакх духхьашха даьд боахаме. 4 эзар гектар гаргга долча гурахьа дув ялаташ дIадийнача дерригача лаьтта чакхдаьккхад оахам шаьрделга. Цу тIа а 1964-ча шера оахам шаьрделгеи ялат дIадувлгеи цхьан-цхьан дергдолаш агрегаташ вIаштIехьа а яьха дир колхозе.

Белгалдаккха доагIа, алхха толашагIа йола методаш лелаяь ца Iеш, дIадувш дола фу дикагIдар хилийтара кхашкара балхаш дерашеи специалисташеи чIоагIа йоакхо еш хилар. Масала, алхха дIаяхача гурахьа колхоза кхашка 102 гектара тIа дIабийра «кедзорое бетта» яхача сортах бола мукх. Ставрополера денадар цун фу.

1964-ча шера кхашкара планах яккха лерхIаш хинна доход яр 731712 сом, хIаьта бокъонца яьккха доход 1192255 сом я. 162,5 процент кхоачашъяьй план.

Из башха-дика толам боаккхача метте шоай низ кхо ца беш хьаьнала къахьийгад дуккхача наха. Царех ба механизатораш Александр Касьянови цун да Алексей Филиппович Касьянови. Уж шаккхе а комбайнераш ба. Ялат чуэцача хана шошоай комбайнаш а йолаш цхьан группе болх беш бар уж. Хьокхаме дика къахьег Васильченко Николая, Пожаров Юре, Шевцов Александра, Полупанов Николая, иштта кхы дукханеша.

ХIанззехьа а кхашкарча балхашта арадовлара бокъонца кийчо яь баьннаб колхоза механизатораш. Керда 1965 шу хьа а хилалехьа йизза ремонт яь а яьккха дIаоттаяьй цар еррига юртбоахама инвентарь, комбайнаш, кхыйола машинаши установкаши. Мукхъяа тарлургдолча оатхалашта хьалхха а лаьтта хьекхад уж мукхъюаргйоацаш. ХIаьта февраль бутт хьахуллаш колхоза механизатораша рапорт делар еррига тракторaш а ремонт яь йистеялара хьакъехьа.

Дуккха а дика хIамаш белгалдоахаш бийцар собране колхоза баьца дaараш кхедераш а. Шоай гIулакх геттара дика довзаш, хьаьнала къахьегаш нах ба баьца дaарашца балхаш дераш. Баьца дaараш кхедеча шин бригаде балхаш деш лаьрххIа механизаторий отряд я. Баьца дaараш дерригача лаьттан тIа а дика хьувкъилга Iалашдаьд бригадираша Гусаков Степан Ивановичеи Бубликова Екатеринаси. Юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 195,6 центнер баьца даарий яьккхар цар. Колхоза баьца дaараш леладеча бригадаша енна еррига продукци стандартни а йолаш дIаехкай паччахьалкхенга.

Геттара дика къахьегаш а шоашта тIабиллача балхах дог лазаш а хилар бахьан долаш коммунистически къахьегама ударник яха цIераш еннай дуккхача баьца дaараш леладечарна.

Хьайбай боахама гIулакх дувцача хана колхоза председатела белгалдаьккхар фермашкарча болхлой а дикка камаьхал яьнна хилар. Масала, хьаэцаргъя вай № 1 йола шурийтоварни ферма. Цу ферме 900 етт ба. Юккъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2080 килограмм шура яьккхай. ХIаьта а карагIдаьнначох кхоачамбеш бац колхозхой. Цудухьа цар соцам баьб, доакъарий гIулакх дикка тоа а даь, деттача доахангара йоала продукци алсамъяккха, аьнна.

Колхоза фермашка чакхдоах пайданагIа хургдола гIулакхаш. ЦIенача шурийца а ца кхоабаш, искусственни шурийца кхоаб Iаьсий. Из бахьан долаш вIаштIехьдаьннад дукха тонаш цIена шура кхое.

Дулха дIадала лаьрхIа хьайбаш кхабара даькъе а дика камаьхал яьннай колхозхой. Дийнахь-бус хIара бежанна 700—800 грамм дулх тIакхетийт цар. Къахьегама овсарле лакха йолаш, хьадоала беркат дукхагIа долаш балхаш даьча къахьегамхошка дIакхоача мах а иштта тIех хулийт колхозе. Масала, хьайбашта тIакхеташ дола дулх планах лаьрхIачул тIех хилар бахьан долаш, совленагIа луча алапе чотах 587 сом кхаьчад скотникага Гусев Павелга, Грибенченко Иванага — 517 сом, Петенко Григорега — 524 сом.

План тIеххкоачашъяр бахьан долаш совленагIа луча алапе чотах 1964-ча шера дерригa а 42983 сом кхаьчад колхозхошка. Из деций колхозхой дикагIа къахьега догдоагIаргдола гIулакх!

Колхозага хьакхоачаш йола доходащ иштта йоккхий хиларах торо хиннай екъаш йоаца фонд а кхыча гIулакхашта хьежаду ахча а соахкарчул дуккха дукхагIа алсамдаккха.

Иштта дукхагIа хиннад къахьегама деноех колхозхошка дIакхоачар а. ХIара къахьегама денна лоархIаш колхозхошка дIакхаьчад 1 соми 40 кепиги ахча (планах лаьрхIачул 50 кепиг дукхагIа), 2 килограмм ялат, 100 грамм ганарий даьта, 400 грамм коартолаш. Сунжерча колхозашка хьалхагIа цIаккха а хиннадац иштта беркате къахьегама ди.

ХIаьта а карагIдаьнначох кхоачам ца беш, керда декхараш хьалхашка увттадеш ба победовцаш. Нагахьа санна 1964-ча шера чудена ялат 33536 центнер хиннадале, 1965-ча шера лоадама хIама ца эшшаш из шолха даккха лерхI цар. Иштта цар шоашта хьалхашка декхар оттаду: хIара гектара тIара 160 центнер баьца дaараш доахилга, соахкарчул дуккха а дукхагIа фуаш, шура, дулх, кхыйола продукташ йоахилга. Гаьна дукхагIа дIае лерхI гидуаргаш.

600 саг чухожаш йола клуб хьалъелга, производственни объекташка газ чуйиллар йистедоаккхилга, «Карусель» яха доахан детта установка болх бе йолайолийтилга — уж декхараш а укх шера кхоачашде лаьрхIад колхозхоша.

— ХIанз а геттара дукха да вай колхозе де деза балхаш, — аьлар собране ше къамаьл деш хьалха латтача бригадира Петр Жевченко. — Соахка группови методах ка бола ялаташ чуэцача хана гучадаьлар из метод прогрессивнегIа хилар. Цудухьа, алхха ялаташ чуэцача хана йоалаяь ца Iеш, оахам деча хана а, ялат дIадувча хана а юкъейоалае еза группови метод.

Колхозе хиннача отчетни собране дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь нов. Ф. Г. Титов, парте райкома секретарь нов. В. В. Варлашкин, производственни управлене начальник нов. И. Н. Бачманов. Иштта цу собране хилар «Победа» яхача колхозаца яхье яьннача XIX партсъезда цIерахча колхоза кулгалхой а хьалха латта колхозхой а.

П. КИРИЕНКО.

СИЙРДА ВАХАР БАХЬАН

ЦIЕ ПАРТИЗАН

Дийнахь а бус а ца йовш йоаг вай Даьхен кортамукъале бахьан долаш шоай синош дIаденнарий сийна МалгIабике йоага массаза яхаргIола сийлен цIи. Каст-каста тIем тIа байнача турпалхой памятника хьалхашка латташ хул кIеззига букара а вийрза вола хьатаро бос бола воккха саг. МалгIабике вахача моллагIчунга а малув из аьнна дIахаьттача жоп лургда хьона: «Ше партизан, персональни пенсионер Тебоев Iабазбик» ва аьнна. Цу жопах хов хеттачоа воккха саг наха сий деш а лоархIаш а хилар.

Гаьннара Енисейски губерни. 27 шу даьннача хана 4 шера цига каторге вахийта хиннав Юкъерча Ачалкхе ваь вола Тебоев Хоасбота Iабазбик. НогIамирза-Юртарча бIаьхийча наьха лаьтта бахьан долаш хилар из 1915-ча шера. Юрта бахача къечаа наха лаьтташ дIалувцар, бунт хьоаяьяр. Цига дакъа лацарах кхычарна санна суд йир Iабазбика а. Февральски революце мукъаваьккхар Тебоев. Ваьча моттиге цIавера из. Бакъда, къеча наха селла дукха хьапари цIийи Iодахийта дола, царна дукха деза лаьтта хIанз а из гаьнарча СибарегIа Iовахийтарий кара дар. Шоай лаьтташкара лелха а баь пачхаьа лоамашка хьалчулаьхкача лоамарой цхьаккха а бокъо яцар. Iабазбика хIанз а дицлуш дац цу хана ший юртахоша деш хиннача къамальлий цхьадола дешаш: «КIеззига дукхагIа тхона лаьтта даларе», яха цхьа уйла яр хIара лоамарочунца, лоамашкара Iоъара а даьнна цхьан хана шоай хиннача шаьрача лаьтташка Iоховша дерхIаш яр цар уйлаш.

Дукха ха ялалехьа «Аврора» яхача крейсера тIера яьннача залпаша кхоачашдир дуккхача замашка лоамарошта дагалаьттар.

Сийлахь-воккхача Ленина большевикий парти керте латтача болхлой классо дIадаьккхар эксплуататорий Iаьдал. Цхьабакъда, Iаьдал карара далийта а цунца цхьана доалдара йола шоай бокъо дIахецца а безам-м бацар контрреволюце.

Шоай берригa низ тIа а бахийта дIадаьннар юхаоттаде елар герзах тоаенна контрреволюци. Самооборона отрядаш вIашагIъехкар лоамароша. Кхаь а Ачалкхерча нахах вIашагIъеллача отряда керте эттар революцонни порядкаш хьаллацара дукха балхаш даь вола лоамарочун воI Тебоев Iабазбик.

Масса тайпа герзаш долаш болча кIайбараша фуннагIдаь а Владикавказера Советски Iаьдал дIадаккха лаьрхIар 1919-ча шера январь бетта. Царна духьал лаьттар герзашта эсала бола, тIема Iомабанза бола халкъа ополченцаш. Доладелар бирса тIемаш. Доккха денал, майрал гучаялийтар шийгара цу тIем тIа Iабазбика. Цу бирсача деношка тIема массаза а хулар из шийгара хьокхам луш, халкъий сийлахьа гIулакх бахьан латара новкъостий дегаш ураувттадеш. Шеко йоаццаш ала йиш йолаш да, Тебоев Iабазбик санна болча йаха даьча турпалча гIулакхаша, цар доазув доаццаш революцена мутIахьа хиларо Къилбаседа Кавказера контрреволюци хIалак а еш, лоамароШта дуккхача замашка дагадаьлла, шоай иразера вахар дIаоттадара доккха новкъостал дир.

Хьаэттар машара деноош. МоастагIаша йохаяь а йоагаяь а йола юрташ юхаметтаоттаяра дола доккхий хала балхаш дар де дезаш. Мехка экономикеи культуреи лакхъяра дукха беркат хьа а доалаш къахьийгар Iабазбика. Советски организацешкеи учрежденешкеи кулгалдара тайп-тайпара балхаш даьд цо. Милице начальника заместителa, окружной исполкома председателала, Ачалукски а Пригородни а райисполкомий председатель волаш, кхы балхаш деш низ, хьинар ца кходеш чакхваьннав Iабазбик. 1927-ча шера денз ше член волча парте моллагIча а участке хьожаварах цун тешам ца боабеш, тIадилла гIулакх толамца кхоачашдеш хьаьенав Тебоев Iабазбик.

Кастта 80 шу даргда цун. Дукха ха я из сий дола Советски болхло пенсе ваха, бакъда ше коммунист хиларах тарра отставке водаш-м вац из. ХIанз а общественни вахаре дизза дакъа лоацаш, парте горкома коммунистий персональни гIулакхашка хьажара йолча комиссе председатель, халкъа суда халкъа заседатель ва революце ветеран.

М. АУШЕВ.

РЕЙХСТАГЕ КХАЧЧАЛЦА ВАХАВ

1945 шу, май. Сайца яьлар фашистски Германе столице тIеххьара залпаш. Массанахьа «Победа!» яхаш хоз. Рейхстага юхе ба вай салтийи эпсараши. Фронта хала никъ баьча салташа даь дукха йоазош да пенаш тIа. Уж ба бIаьш, эзараш.

Советски эпсаро, пена дIатIа а вахе, шийна юххе латтача салтечунгара гебагIа хьа а ийце, пена тIа язду: «2 май, Iуйрийна 6 сахьат. Агасиев».

Из йоазув дитар ашаяьча Берлине вай мехкахочо артиллерийски эпсара Андрей Адамович Агасиева.

* * *

Машиннаькъа училище йистеяьккхача Грознерча локомотивни депо болх бе вера Андрей. Юххьанца машиниста гIончa вар из, тIаккха машинист хилар. 1937 шера Советски Эскаре вахар из. Дальни Востоке артиллерийски корпусе вар Агасиев. Цул тIехьагIа военни училище вахийтар. Дика Iомадора цо тIема гIулакх.

ТIом болабелар. Агасиев дешаш вола военни училище Фергане дIайигар. Младши лейтенант вола Агасиев истребительни - танкашта духьаларча даькъе гIулакх де дIахьожавир.

Гитлеровски Германе болабаьча тIем тIа вахар из. ДIаболабелар эггара хьалхара тIом. Йохаяьй моастагIчун йиъ танк. Майра тIом бу Агасиева. Командоване дийха Советски правительства Цlеча Седкъан орден лу эпсара Агасиевна.

Одер яхача хих доалаш латт вай эскар. Агасиева кхетамца кулгалду эскар хих даккхара. Багдан Хмельницке орден лу цунна.

Дукха да цу сагах яде. Цо дакъа лаьцад Курско-Орловски дуге, Варшава юхайоаккхаш. Берлин йоаккхаш даьча тIемашта юкъе а кхычахьа а. Даьхе лораеш баьча тIем тIа дика дакъа лацарах пхи совгIат деннад Агасиевна.

1947 шера Советски Эскарера ше цIавеча, юха а хьалха ше хиннача депо машиниста болх бе отт Агасиев. Дукха эзараш километраш никъ баьб цо поезда машинист волаш цу хана денз. Укхаза вода из Коммунистически парте мугIарашта юкъе.

Даьхенна шийгара доагIар дизза кхоачашдеш хьавоагIа Агасиев — тIем бой а болх бой а.

Машиннаькъахой къахьегама толамаш белгалдоахаш, машиниста Агасиевна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елар.

Ший балха йIаьхий опыт дIалу цо болхлой класса къонача тIехьенга. Дукха новкъостал даьд Агасиева балха говзал караерзаеча а балха тIа а машиниста гIончаш болча Л. Колбасина. В. Шмака. Г. Потемкина, кхы дуккхачарна а.

С. ВОРОНИН.

ДАИМ СТРОЕ

Соахка цIавийрзар со Советски Эскаре гIулакх а даь. ХIаьта тахханалца дагара валац сона сай дикагIа вола командир, дика саг Голиков Митрофан Иванович. ТIема шерашка дилла а хьалхарча юхьиге лаьттача Митрофан Ивановича цкъа тIера Iояьккхаяр салтечун форма. Цхьабакъда, кхо шу хьалха юха а из тIа а йийха воински часте вера ха яха вола эрсий къонах. Тха подразделене старшиналла хьожавир из. Из бокъонца вовзалехьа а кхетадора оаха Митрофан Ивановича армейски вахар довзилга цун наьккха тIа йоахкача орденехи медалехи ховра цо дукха тIемаш даьлга. Цхьабакъда из фу леладаь, малагIа гIулакхаш карагIдаьина саг ва хацар. Цудухьа тхона лайра Иван Митрофановича вахар довза. Оаха дийхар «ТIема Цlеча Байракха» орден фу бахьан долаш еннай дувца аьнна.

...Со тIем тIа вахар сай лоIаме. Йоккха топ йиза Iомавелар со эггара хьалха, цул тIехьагIа механик - водитель хилар. Кривой Рога районедар из. Духхьал фашистий тыле чу а баха тIом беш бар вайбараш. Геттара кIезиглуш латтар цар патронаш, наггахьа мара тата далацар йоккхача топа. Кхоачалуш латтар танкашкара доагор. Оборона линена чакх а ваьнна сихха оарцагIваха вийзар танкисташта. Iурра дар из, доаллаш дохк дар. КъайлагIа тIа а даха атака е кийчделар тхо. Лаьттах яьхкача немций «цIокъаш» оалача йоккхача топаша Iалаьмате чIоагIа дов дора. Цхьабакъда, цхьаккха саг тIехьашка воалаш вацар. Вай тIемахошта ховра тылера шоай новкъостий хьежаш болга. Эггара хьалха атаке яхар нов. Голиков тIаваьгIа танк. ТIалилла дехкар дизза кхоачашхилар. Цигга елар цунна «За отвагу» яха медаль.

Малхбузехьа болхар вай бIухой. ЧIоагIа хала бар Закарпатье хинна тIом. 1944 шу. ГIаьрахой тыле рейдаш еш яр воккхагIа вола сержант Голиков юкъе хинна взвод. Танкисташта духьал нийсделар хих диза дола танкашта духьала даьккха ор. Разведкана араьнна вай танк моастагIаша йоагаяьяр.

— Со пахийта! — аьнна дийхар Голикова. Бокъо елар. Цига а толам баьлар! Корабир орах дехьа бовла никъ. Вохавир фашист. Цигга дов дар бахьан долаш «ТIема Цlеча Байракха» орден елар Иван Митрофановича. Мел-д уж дувца йиш яраш. Уж-м дукха ма-дий!

ТIом йистебаьлча машарера вахар хьалде волавелар вай мехкахо нов. Голиков. Массехказа хержав из моттигерча Советий депутаталла. Из керте лаьттав Грозный станцерча товарни ковна парткома. Массанахьа а ше велийташ, шийна тIадехка декхараш дизза кхоачашдеш хьавоагIа тIем тIа майра лийта Советски тIемахо Иван Митрофанович Голиков. ХIанз граждански барзкъаш меттел юха а тIема барзкъаш тIадийхад цо—къонача салташта танкиста говзал Iомаеш ва из.

Ев. НЕДЕРЯ, запасера тIемахо.

Сурта тIа: И. М. Голиков.

Маьхера реликви

1942-гIа шу. Сентябрь бутт. МоастагIа тIагIерташ вар мехкдаьтта города — Грознена. Закавказски фронта тIемахоша юхаветт оакхарий хьисапе тIагIерта моастагIа. Мехкдаьтта заводий болхлой тIема вэхташка айттар — Даьхенна, Цlеча Эскара тункагIа бензин, машиндаьтта, мехкдаьтта дала. Цхьайолча заводий коллективаша шефство лелайора МалгIабине, Доланоа, Къаскама тIом беш латтача тIема доакъошта. Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 24 шу дузача ден Грознерча Старопромысловски района мехкдаьттахой делегаци яхар ше шефство лелаеча МалгIабине латтача 769 артиллерийски полк йолча.

Посылкашца, совгIаташца мехкдаьттахоша артиллеристашта енаяр цхьан оагIорахьа «Старопромысловски района мехкдаьттахошкара» аьнна тIа а яздаь байракх. Цу байракхаца из полк тIом беш хиннай Тамане, Крыме, Венгре, Чехословаке. ЦIаккха сий ца доадеш лелаяьй цар из. Цу байракхаца Вене нхаьчаяр полк.

ТIом йистебаьнначул тIехьагIа полка артиллеристаш машаре къахьегаш, шоаш бахача моттигашка цIабийрзабар, хIаьта Грознерча мехкдаьттахой байракх Советски Эскара центральни музее дIаеннаяр. Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дехарах байракх хьакхаьчай республика краеведчески музее. Из хьаоттаяьй музея экспозице. Цо тешал ду Сийлахь - боккха Дай - мехка тIом хиннача шерашка вай мехкахоша Цlеча Эскара, тIемакой йоакхо яьлга.

Н. ЩЕРБАКОВ.

ГIалгIай майра кIант

ДIаьха хинна деце а къаьга, нах хьага мегаргболаш хиннад Ганиев ЧIинтила Махьмада вахар. Из кхойтта шу даьнна кIаьнк волча хана хилар Сийлахь - йоккха Октябрьски революци. ГIалгIай партизанашта юкъеволаш ший даьца цхьана Советий Iаьдал лорадеш хиннав, хIаьта денале лийтав Деникина бандашта духьала. Деша ваьгIав. Цул тIехьагIа комсомолец хиннав. Хьинаре дакъа лаьцар социалистически вахар чIоагIдеча. 1923 шера коммунист хиннав цунах. Вай дукха езача Даьхенна фашистски бIу тIабенача хана, моастагIчох лата фронте вахав, 1942 шера ноябрь бетта Ростова юхерча Дон яхача хих вай тIемахой тIехбоалача хана вийнав денал дола кIант Ганиев Махьмад.

Иштта иразера вахар бахьанце фашисташца латаш са даьлар нохчгIалгIай халкъа сий долча виIий, коммуниста Ганиев ЧIинтила Махьмада. Тахан Махьмад дага веха цIаккха а доврдоацача, дицлургдоацача цун гIулакхех дувца безам ба газет дешараштa...

КЪОНА ПАРТИЗАН

Наьсарен - Вокзалера массехк километр мара гаьна йоацаш уллача Дошлакъа-Юртарча Ганиев ЧIинтила дезал гIалгIай дуккха а дезалаш санна баьхаб. Геттара кIезига дар лаьтта, биззалца даа хIама дацар, бераш дукха а дерзан а дар. Сийлахь-йоккха Октябрьски революци хиллалпа кхыбола гIалгIай санна хала, во бахар ЧIинтила дезал а. Советски Iаьдало дерригa а делар лоамарочоа: лаьтта, паргIато, ираз. Цудухьа дукха дезар къеча гIалгIашта Советий Iаьдал, цудухьа из лорадара вахар дIадала кийча болаш урагIайттар уж, ЧIинтил, цун кхойтта шу мара даланза вола воI — Махьмад.

1919 шера февраль бетта цIеча гIалгIай партизанаша юхатIехьашка кхайсар деникинцаш. Цхьабакъда, моастагIа низ болаш а бирса а вар, цудухьа гIалгIаша кхетадора из юха а тIавоагIаргволга. Фу де лерхI моастагIчо, мел ба цун низ. Из хар духьа разведке вахийтар Махьмад. Дикъача дехко къайлаваьккхар къона партизан...

Разведке ваха кIаьнк юхаварга хьежаш сатем байна вар ЧIинтил а цун тIема новкъостий а.

ГIийло мух баьлар. Дохк дIадала доладелар. Шаьхха хьахезар топий таташ. Шоаш лечкъа боахкачара хьаара хьежар берригаш а. Дукха ха йоацпаш дорха тIом лаьттача дада моастагIий декъий бIаргадейра парна, юкъе гIолла кадай хьувзаш вар цхьа саг. — Из вар Ганиев Махьмад. Топаш кхы а сихагIа ювла яьлар. Бакъда, къона турпал могаш - маьрша волаш заданера юха вера. Шоашта тIадилла гIулакх дизза кхоачаш а дань, моастагIчунгара хьаяьха топаши патронаши яхьаш вена Махьмад мархIа вехкар партизанаша. Ший воIа раьза волаш, гIадваха гаьно латтар цун да — ЧIинтил а. Дика кхувш воагIа воI!

ЛЕНИНА БАХНИЙТАРАШ БОЛЧА...

Хала ха яр эттар. Герзаца кийчбенна, дорхбенна деникинцаш бар цIеча гIалгIай партизанашта духьала латаш. Йоагаяьяр СурхотIен Экажкъонгий-Юрти, хIалак яьяр Мочкъий-Юрт, Долакха-Юрт, Владикавказа (Орджоникидзена) гонахьа яда кхыйола юрташ. КIайчар низ бора гIалгIашта, бохабора цар боахам, топаш етташ боабора. Цудухьа дукхагIбараш лоамашка лечкъабар уж. Юха а тIехьацка баьнна лоам чу бахар Орджоникидзен большевикаши. ГIалгIай тешаш бар уж юхабоагIаргхиларх, Деникина кIала овттанзар уж, цунна духьала цахаддаш тIом лоаттабора цар.

...1920 шера март бутт чакхбоаллаш Наьсарен - Вокзале цхьа поезд сецар. Цунца енаяр XI Цlеча Арме революционни Совет. Хьакхаьчар С. М. Кирови Г. К. Орджоникидзеи. Ленина бахкийта большевикаш болча баьхкабар эзараш бола гIалгIай бокхий нах, кагий нах. Царна юкъе вар биркъа барзкъа а дувхаш вола Ганиев Махьмад а. Кировхи Орджоникидзехи дувцаш дукха хIамаш хезадар цунна, цунна ховр уж Советий Iаьдал бахьанце латаш хинналга. Боккхача наха мархIа вехкар С. М. Кирови Л. К. Орджоникидзеи. Махьмада безам бар большевикаш мархIа а бехка: «Цlеца яьккха паргIато сага дIалургьяц!», ала.

МАШАРЕ ВАХАР

Машар этта гIозбаьнна социализм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш, дешаш бар советски нах. Болх беш а дешаш а вар Ганиев Махьмад. Халонех бIу ца къожабеш (цунна эрсий мотт хацар, ханна воккха вар) юхханцара школа чакхйоакх Махьмада. Кхы дIахо а деша Владикавказе вода из. ЗIамигача сага доккха новкъостал ду ленински комсомоло. Из деша вохийт Ростоверча краевой школе. Цул тIехьагIа цо деш Горски Комвузе. Массанахьа дика дешаш, новкъосташта везаш, цар сий деш чакхвоал из. Ший 23 шу даьлча Коммунистически парте членалла вода Ганиев Махьмад.

1939 шера парте Пригородни райкома инструкторски отдела заведующелла хьожаву Ганиев. Укхаза цо гIалгIашта юкъе дукха агитационни, пропагандистски болх бу.

Хьаьнала къахьегаш баьхкача наьха герз бе долла дийзар. Вай социалистически Даьхенца тIом болабир фашистски Германе. Эзараш, эзараш болча ший мехкахошца цхьана тIом болабеннача хьалхарча деношка фронте вода Махьмад.

ЮХА А ТIЕМ ТIА

Дон. Къиза тIемаш ду Тихорецки, Пластуновски, Тимошевски, Отродни кхыйола а кубански станицаш бахьанце. Салташта юкъе кхетама болх беш, хьалха ше волаш хьавогIа полка воккхагIа вола политрук Ганиев Махьмад. 1942 шера Ростов яхача города гаьна йоаццача наступлени е йолайир вай тIемахоша. Ганиев Махьмад хиннача даькъа Дон яхача хила дехьа моастагIчун оборона лоархIаме участок хьаяккха аьнна декхар тIадиллар.

Хих ша баьбар. Цу ша тIа, эрза юкъе бада салтий. Царна юкъе ва командир нов. Куз а воккхагIа вола политрук Ганиев Махьмад а. Биткъига ша каг а бенна хи чу вожача салтечун Iимид ялацар. Фашисташта вай салтий атаке боагIилга хайта йиш яцар.

Белгалъяьча ханна ший тIемахой атаке буг коммуниста Ганиев Махьмада. Хьалха текхаш вода гIалгIа, цунна тIехьа ба Ахтырски болхлой полка казакаш, салтий, МоастагIа гаьна вац хIанз. Дов де болалу фашисташ. Ганиевна чов яьй. Ша тIа цIелар а юташ текхаш вода политрук. Юххера низ оарцагIбаьккха нийсса ура а этта «Ура!» аьнна цIогIа а теха салтий атаке буг Махьмада. МоастагIа тIехьашка кхессав, оборона йохаяьй, хьалаьцай цхьаькха а рубеж.

Цхьабакъда, юхаванзар коммунист, воккхагIа вола политрук Ганиев Махьмад — из цига велар. Вай мехкахочун деналерча гIулакхех яздаьд цу хана республиканску газеташа, «Известия» яхача центральни газето.

Вайна цIаккха а вицлургвац къизача моастагIчунца латаш ший вахар дIаденна Ганиев Махьмад.

Башир ЧАХКИ.

МАССАНАХЬА ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

1939-гIча шера вахар Джегутханов Iалаудин Советски Эскаре гIулакх де. Эрмалой ССР Ленинакан яхача городе кхо шу гаргга ха яьккхар цо эскаре гIулакх деш. «Ха йистейоалаш латтар, цIагIарча нахага, сайна бовзача, безача новкъосташка чIоагIа сатесса цIаваха кийчлуш вар со, яхаш дувц Iалаудина. ЛийрхIар кхоачашхиланзар».

1941-гIа шу. ХьатIакхаьчар июнь бутт. Iымеца дIайха ухар деноош. 22-ча июне а геттара чIоагIа дIоахделар дуне. Тийшача балхах, цхьаккха бaь хоам а боацаш Советски Союзаца тIом болабир фашистски Германе. ЗIамига а доккха а мел дола советски адам духьала даьлар бIеха моастагIа эшаве. Цу тIем тIа шоай са ца кходеш моастагIчох вай Даьхе лораеш латтачарца вар Джегутханов Iалаудин а.

Сийлахь-боккха тIом болабеннача хьалхарча деношка Грузински ССР, город Кутаисе артиллери Iомае хьожабу Iалаудина гIулакх деш хиннача даькъацара дуккха тIемахой. Царна юкъе вахар Iалаудин а. Ши бутт совгIа ха йоаллашехьа йоккхий топаш етта дика Iомавелар из.

Массехк ди далалехьа Керчь яха город бахьан беча тIема тIа кхаьчар зIамига саг. Цхьан бетта тIом бир фашисташкара город Керчь хьайоаккхаш. Цул тIехьагIа хьаяьхар Семиклидаи, Семисотка, Крымшабан, Карбача яха машиннаькъа зIамига станцеш. Бейна а лозабаь а бадача моастагIаша, ехача тIема техника къоарзъяьяр аре.

Крымабан яхача станце чIоагIа духьале йир немцаша. Йоах Iалаудина. Дийнахь а бус а цахаддаш тIом латташ тоъал ха яьккхар. ТIема хьалхарча юхьигаца яр Джегутханов вола 865 артиллерийски полк. Дуккхаза майрали денали эшаш гIулакхаш тIаэттар Iалаудина. Цхьабакъда, шийгара эсала хIама гойтаргдолаш вацар из. Дуккхазза хилар Iалаудина командоване чIоагIа баркал оалаш моттигаш. Керчь яха город хьа а яьккха тIом беш яр полк. Iалаудинан наводчика нов. Беловнеи задани елар немецки танкови дивизи мичахьа латт аьнна. Денал а маькарал а эшаш гIулакх дар из, хIаьта а толамца кхоачашдир цар декхар. Цул тIехьагIа вай эскаро еттача йоккхийча топаша 45 танк йохайир моастагIчун. Уж санна дола масалаш дукха да. Цига баьча тIемах Iалаудина еннай Сийлахь-боккхача тIема шоллагIча степена орден.

Керче тIом беш хинначул тIехьагIа 1942-ча шера Новороссийск бахьан долаш тIом беш хиннав Iалаудин. Цига тIом беча хана фашисташа еттача минометa гарг кхийтта 26-ча августе Iуйрийна аьрда кулг лозадир, массехк ейга чов йир. Аьрда пхьарс дIабоаккхаш яьча човно кхетам чура ваьккхар Iалаудин. МоастагIчо къиза беча тIема юкъера гийа велла царна кIала ца вуташ кIалхара ваьккхавар из санитарни лоро нов. Бабкина. Госпитале кхетам чу вера нов. Джегутханов. Цул тIехьагIа тIом бе пайдана ца хиларах эскаре деча гIулакхах мукъаваьлар из. ТIом йистебаьлча «1941—1945-ча шерашка хиннача сийлахь-боккхача тIем тIа Германел котвалар медаль» елар цунна.

Ше ваьхача БурокIала яхача юрта цIавеча ший къахьегам чIоагIа эшилга а ховш колхозе болх беш хилар Iалаудин. 1947-ча шерашка Кустанайски областе «Красноармейск» яхача юрта кхашка балхаш деча бригада бригадиралла волаш хилар из. Цига дика болх барах массехказ ахчана преми елар цунна. Цул тIехьагIа пхе шера город Кустанаерча, «Заря коммунизма» яхача инвалидий артеле болх баьб. Цига а иштта дика толамаш даьхад.

Ше болх беш хиннача моттигашка тийнна сийлен грамоташ я цIагIа хьалтеха йоахкаш, къахьегама книжка тIа дIа а яздеш дуккхаза баркалаш яьхад.

1960-ча шера денз цахаддаш «Грозпромстроя» треста СМУ-8 болх беш ва из. СМУ кулгалхоша йоах: из цо болх бу участок даим тешаме я. Из иштта да а да.

Б. МАГОМЕДОВ.

Сурта тIа: Джегутханов Iалаудин. **И. Плиева** сурт.

УЖ МАЙРА ЛИЙТАР ФАШИСТЕХ

1962 шу, август бутт. Ше а ший гIончий а тIема керттера низаш цхьан фронте а гулдаь фашисташ Волгограда тIагIийрта, кхераме денош дар уж.

Малх хьалкхетале, са даьржача ханна тха полка позицена фашистски бомбардировщикаш тIаяьхкача набарах ваьккхар со.

— МоастагIчун «Миссершмидташеи» «Юнкерсашеи» еттача бомбай, пулеметий кIура юкъе гIолла текхаш, лохерча сангар чура денз со уллача гув тIа а вена, тIемахочо босагIа Iочутокхавир со. Цунна мотташ хиннадар со наб еш улл. ТIема ара эттача цу хьало сона дагадохийтар фаьлгашца наха дувца хеза къемата ди. Фашистий цхьайола самолеташ-бомбардировщикаш лакхе тIера пулеметаш етташ, бат хьалха чухеххалора, хIаьта вожаш лаьттара урагIъухар бешкаш санна йола бомбаш Iо а кхувсаш. Лаьтта гIолла дIахьежача, гувнаши харшаши долча лоамаш тIа миI-миIинге, термитни снарядаш лийлха латтача цIера гувнаш дар шоай дохьаж доалла метташ сигаленга хьалкхувдадеш.

Сона гаьна боаццаш човнаш хинна а боабаь а кIеззига тха новкъостий бадар. Тылерча бер чу хьулаяь хинна тха цхьайола говраш, шоашта улув ийккхача бомбах кхераенна коноводий карара а яьнна, къаьхка тIема аренца яьржаяр. Дуккха говраш човнаш хинна а йоаяь а ядар. Вожаш цIийна лешаш, хьийза чукIал яьнна новраш а йолаш тIема ара гIолла удар. Цхьабакъда, хIара салте а эпсар а ший позице тIема кийчча, Малхбузенгахьа а вийрза, тахан бирса дIадоладенна тIема гIулакхаш селхана заняте хиннарел башха хувцадаланза долаш санна, шек а воацаш уллар. Iуйрийна бархI сахьат доаллаш тха полка гIо де йоккхийча топий Н-ски полк яйтар.

Тха шинна а полка тIа гIолла хьувзаш яр минута а чу еттачара бомбаши пулеметаши ца совцийташ аргI-аргIа хувцалуш ткъаь итт бомбардировщики ткъе истребители. Пхе сахьата ца соццаш бомбаш йийттар цар йиъ квадратни километр мара йоацача лаьттан зIамигача майдан тIа. Гобаьккха дола гувнаш, харшаш моастагIчун термито лотаьча дохьажерча цIерах доагаш гора. Цу Iуйрийна сатоссача хана боамби санна кIаьдача баьцо хозъяь машаре. тийна уж моттигаш, е цIеро йоагаяь Iаържъенна, е бомбай лелхаро эгош, тIа-кIал етташ латтар. Садоалла хIама цу лаьттан зIамигача моттига тIа ца дисарах шоаш тешарца, дIаяха моастагIий самолеташ юха яхканзар Уж къайла йоаллаше а моастагIчун бронетанкови а механизированни гIашлой а эскараш кхотаделар тIема ара.

Царна моттаденнадар, шоай стервятникаша пхе сахьата «болх баьча» цу ара герз кхосса денал долаш цхьаккха а советски саг виса хургвац, аьна. Къаракъо бохабаь уж ура а гIайтта боагIар, цIогIарч а хьекхаш. Цар керача кортош тIарча каскаш тIа гуш фашистски свастикаш-жIаргаш дар, Iаьржача кочамий пхьешаш тIа адамий керта тутий сурташ дар. ХIаране хьалха лаьца ший автомат, бе а йоацаш миIмиIинге дIаеттар. Гитлеровски эсэсовцаш бар уж.

Шоашта хетаденна чу тIа уж гIалат баьннабар. «Самолеташ тIара бомбаш чуеттача хана окопаш чу хьулале, шоаш дола моттигаш стервятникашта гуча а ца йоахаш! — аьнна дар полка командира приказ. — Цар гIашлой ткъаь итт — шовзткъа метр гарга а бахкийте массанеша цхьатарра тIатоха!» Из приказ дика кхоачашдир полко. Кховзткъеи ялхайтта миллиметр диаметр йолча полковой батарея йоккхий топаш, пулеметаш гIа-бун теха дIа, а хьулаяь, ерригa полк лаьттан кIал дIахьулаелар бомбаш еттача хана. Цхьабакъда, тIема арара самолеташ дIа а яха, фашистий гIашлой тха позицешта чухоахкабелча царна Iоажала цIера ала техар полко. Докхалашца тIагIерта уж шин кога тIара оакхарий юххе кхаьчача. масса миIингера цхьатарра герзаш даьлар. Мангал эрз санна дер диллар оаха керачар. Фашисташа керд-керда тIема низаш тIахехкар тха полка. Бакъда, цо ка ца йоалийташ, массаза а хIалак бора уж. Пхьешаш хьал а хьекха, шийна бе ко а лувцаш, «Максим» еттар пулеметчикаша Висаитов Абос, Чалаев Iийсас, Межидов Рамзана. кхычар.

Къаьстта чIоагIа курал йора ший балхах Виситаев Сайд-Iаьлас. Цунна гаьна воаццаш хьалхашкахьа вийна уллар кхойтта фашист. Цу зIамигача моттига тIа шоай авиаце даьр къахьа ди да меттача фашисташта тIехьагIо хайра шоашта хьалхашка моакхаза берд хинна Советски Эскара низ бола гIап латташ хилар.

Цу тIем тIа моастагIчунна духьал къонахчалца ерригa полк лаьттаяле а цхьаболча тIемахоша гойта турпала гIулакхаш къаьстта уйла тIайохийташ дар.

Дуккхача бIаь шерий тIема исторе дохалургдоаца закон а хинна хьадоагIаш да полка байракх цун тIема вахаре керттера белгало. цун са лоархIаш хилар. ТIема ара полка байракх моастагIчоа караяхача, тIема вахаре из чIоаггIа эхь лоархIаш хилар, цун дерригa адамаш зе па хулаш дисача а полк дIа-юха екъар, хIаьта цунна бехке бола эпсараш тIема трибуналага гIолла бехктокхаме озилга дика ховра полка командира.

Штаба массехк болхло а полка байракх лелаер а волаш полка командира наблюдательни пункте Висаитова аргIанара приказ делар ший тIема новкъосташка: «ТIеххьара цхьа салте мара полке ца вусе а байракх фашистий кара ца йохийташ лорае, аьнна».

«Нагахьа из полка тIеххьара тIемахо со хуле а, аз дув буъ, — аьлар байракх лелаярхочо, гIалгIай тешамерча воIа Костоев Якъуба, — со дийна а волаш ер байракх моастагIчунга ца кхачийта».

МоастагIчун танкаши мотоциклаши полка подразделенешта чухьийлхар, шоаш тIакхаьчар аьча дIа а воаккхаш, йоккхийча топийи пулеметийи цIерага никъ а боаккхийташ.

Якъуба шинна а оагIорахьа хьийлда хьалхаяла сихъелча санна моастагIчун йоккха ши танк йодар. Полка байракха Iалаьмате боккха кхерам тIаэттар.

«Со венначул тIехьагIа мара, байракх моастагIчун кара а яха эхь тIадоагIаргдац» — соцадир Якъуба. Сов чехка байракх гIажа тIара хьа а яьккха барзкъашта чухнахьа ший дегIа тIа хьоарчайир цо. Шинна а оагIорахьара тIемахой вIаши гаргакхаьчабар. Фашистий танкаш тха полка хьалхарча позицешта юхе гIертар. ТIом чIоаггIа бикъбелар.

— МоастагIий танкашта бронебойни снарядаш тоха! — команда елар Висаитова. Аьтта оагIорахьа лаьттача. тхона новкъостала енача йоккхийча топий батарея а цхьатарра тIатехар шоай герзаш тхона чухьийдда йоагIача шин танкана. Цу бирсача духьаленна тIагIертарах хIама хургдоацилга а хайна ши танк тIехьашка яьлар. Цу ханна сержанташа Талаев Лом-Iаьласи, Чалаев Iийсаси, Висаитов Абу-Iаьласи шоай «Максимкашка» а лейтенанта Айдамирова кулгалдеча автоматчикаша а дикъа дарц диллийтар танкашта тIеххьа, юхабайдлача фашистски гIашлошка.

— Дай-мохк лорабара, фашистски бIухошта тIатоха! Шахгиреев Ахьмада оаллаше а моастагIашта цхьатарра залпах тохар бIухоша.

— ТIатоха мехкаш дIалувцархошта! — команда лу лейтенанта Эскиева. Даша дарц тох моастагIий кертош тIа. Майра а хьинар долаш а лийтар фашисташта духьал Бузурганов Ахьмала кулгалдеш хинна пулеметчикаш а, Мадзаев Мирзакула кулгалдеш хинна ПТР-а расчет а, Дохтукаев Юсапа черахьий а.

Дукха ха ялале полка байракха юха а боккха кхерам тIаотт: хIанз аьтта оагIорахьара тIахьийдда йоагIар «Тигр» яха фашистий эггара йоккхагIчарех йиъ танк. Байракх фашистий кара ца кхачийтара, кIоарга яьккхача готтача окопа чу лаьтта дегIала Iовижар Якъуб. Цу окопа духхьал тIаяхар танк. Окопа хьалхашка кIеззига сеца а лаьтте оагIора ерз из. Хетаргахьа, окопа чура советски бIухой кхерабенна арабаргба, тIаккха уж пулеметаца хIалакбергба, яха уйла хургьяр-кх фашистски танкови экипажа дага. Цхьабакъда, окопа чу хиннараш белча санна, кхы гуча ца бовлаш бадар. ТIаккха танк шорттига тIехьашкахьа а яьнна окопа тIа яьлар. Окопа тIа гIолла шозза-кхозза дIа-юха а хьовзаяь танк Малхбоалехьа хаьхкар фрица.

Танко йистера чухерцадаьча лаьтто окоп хьалйизаяр. Фашист гаьна ваьлча Якъуб а цунца хинна новкъостий а цхьаккха хало шоашта тIа па эттача санна, шорттига, тIера лаьтта дIа-юха тесса кIалхара хьал а баьнна окопа чу Iохайшар.

Дехьа а сехьа а цхьатарра дувлаш масса тайпа герз хозар. Цига фашисташ майра юха а бетташ, ца соццаш тIом беш яр Дзабиева а, Тхагапсова а, Манарова а, Долгасова а кулгалдеш хинна полка кхыйола взводаши эскадронаши, йоккхийча топий батарей.

ОагIох оагIо а теха цига моастагIчоа духьала майра лийтар эрсий, нохчий, украинцаш, гIаьбартой, гIалгIай, хIирий кIантий. Шийна моттар хургдоацилга хайча фашистски ордингаша шоай никъ хийцар. Город Котельниковера тIехьашка а баьнна Волгана йисте гIолла бодача машиннаькъа аьтта оагIорахьа дIабахар уж.

Зайнди МУТАЛИБОВ,
Советски Эскара запасе вола гварде капитан, Волга хин берда йистошка хиннача бирсача тIемашка дакъа лацархо.

Халкъа тІахьожам

ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ТІАХЬОЖАМА ЛИСТОК

ИТОГАШ ЯЬ ЯЬННАЙ, ДЕКХАРАШ КЪОАСТАДАЬ ДАЬННАД

Республика партийно-паччахьалкхен тІахьожама органий актива совещани

ЯХАЙТТАЛАГІЧА феврале хилар республика партийно-паччахьалкхен тІахьожама органий актива совещани. Цига дакъа лоацаш хиннараша ла а дийгІар, йийца а йийцар «Балха итогехи республика партийно-паччахьалкхен тІахьожама органий 1965 шера долча декхарехи» яха КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета председатела нов. Дорохова яь доклад.

Ши шу дІадаьннад, йоах нов. Дорохова, вай мехка ленински принципай ларда тІа хьабаь дуккха болча коммунисташеи къахьегамхошеи дакъа а лоацаш йола цаІ йоа, долла хІама чулоаца партийно-паччахьалкхен тІахьожам оттабаь. Цу берригней балха юкъе керттердар нах тахкарахи гІулакх техка фактически мишта кхоачашду хьажарахи йола ленински указани я, хІана аьлча, цунах латт берригача балха, ерригача политика чІоагІало, яхаш белгалдаьхад Владимир Ильича.

Халкъа тІахьожамах йола ленински положени дІахо дегІайоалаяьй КПСС XXII-ча съезди КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи решенеш тІа. Партийно-паччахьалкхен органаши новкъостала йола группаши хьахийлар юкъарчал доацаш партийни организацеша хьалхле а лелаеш шерра демократически хьисапе дІадоладаьча гІулакхий ларда тІа. Царна юкъе боагІа массе тайпара бола баха нах: болхлой, колхозхой, инженерно-технически болхлой, специалисташ, Іилма, культура, просвещене, унахцІено лораяра деятелаш.

Нов. Дорохова йоах, партийно-паччахьалкхен тІахьожама органех йолча Положенега хьежжа вай республике хьаяьй 11 эзар совгІа саг юкъеводаш йола новкъостала йола 818 группеи 1603 пости. Царел совгІа, массанахьа а ехкай «Комсомольски прожектора» посташ.

Партийно-паччахьалкхен тІахьожама органаш ехкачул тІехьагІа дІаяхача йоккха йоацача хано а хьахьекхад уж вахаре эшаш хилар, гІулакхага диллача уж къахьегамхошта кхетам балареи паччахьалкхен гІулакхашка хьажареи бокъонца йола школа хилар. Партеи правительстваи директиваш фактически кхоачашъярга хьожаш боккха а пайдане а болх бу цар.

Нов. Дорохова анализ ю республика партийно-паччахьалкхен органий балха. Хаьдда долча хьалашка хьежжа тІахьожама тайп-тайпара формаш лелаяьй. Машиннаькъий чура торонаш гучаяхарга, оборудованехи подвижной составахи пайда эцарга, колхозаши совхозаши юртбоахама балхаш дара кийчъяларга, кхыча дешашка хьожаш дукха моттигаш хиннай, лоархІам бола промышленни объекташ болх бе йолаялийтара а кооперативни поставкай план кхоачашъяра а оперативни тІахьожам лоаттабаьб, арахеца продукци, деш дола гІишлой балхаш мел дика ду, кхыдараш миштад хьийжай дуккхаза а. Хьежача гучадаьначох йола тахан де дезарийи эггара лоархІам болча дешайи хьакъера материалаш КПСС обкома бюро, Министрий Совет, парте городскойи районнии комитеташ хьожаргйолаш увттаяьй, кхыдараш даьд.

Предприятей, организацей, колхозий, совхозий балха тІехь хила тарлу цІенхаштта дола кхоачамбоацараш ца хилийтара, уж гучадахара, дІадахара новкъостал даьд партийно-паччахьалкхен тІахьожама органаша, производствера кхоачамаш гучадаьхад, ахчани материальнии ресурсаш кхом а беш дІаяхийтара гІо даьд. Халкъа контролерий материалех гуча а яьха, дІаяьхар штатни излишестваш, из бахьан долаш шера кходе йиш хилар 700 эзар совгІа сом. Города предприятешка, гІишлош еча, учрежденешка электрически тепловойи энерги кхоярах йола партеи правительстваи указанеш кхоачашъярга массови хьажар гІулакхаца вІаштІехьдаьккхар партийно-паччахьалкхен тІахьожама Грозне городскойи районнии комитеташа. Шин бетта хьожаш 6 миллион киловатт-сахьат электрически 230 эзар гигакалори тепловойи энерги кхое йиш хилар.

Нов. Дорохова белгалдоаккх дуккхача ПГК комитеташа, новкъостала йолча группаша, посташа дика болх баь хилар. Партеи правительстваи директиваш фактически кхоачашъяра тІахьожам лоаттабара болх хьинаре кхоачашбу партийно-паччахьалкхен тІахьожама Старопромысловски районни комитето (председатель нов. Шульга). Спиртеи полиэтиленеи производства шоллагІча аргІан цехаш хьалъчеи караерзаечеи, нефтемаслозавода парафинови цех, Карабулакера газобензинови завод еча боккха лоархІам болаш хилар ПГК группаши посташи. Де а доагІаш сий деш я партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йола къаьна производственник, цеха начальник, коммунист нов. Емельяненко керте латта «Красный молот» яхача завода группа, партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йола Грозне станце группеи (председатель нов. Канычин) посташи, «Старогрознефта» шоллагІча промыслера, «Малгобекнефта» цхьоалагІча промыслера, Гудермесски мехкдаьтта промыслови управленера, локомотивни депора, промышленноста дуккхача предприятешкара, транспортера, гІишлош ечара посташ.

Эггара дикагІа болх беш ба Грозненски района халкъа контролераш (комитета председатель нов. Коробова). Комитете вІашагІтеха я штате йоаца ихи отдел, совхозашка, колхозашка, предприятешка, учрежденешка 995 саг юкъе вода новкъостала йола 210 группеи посты. ХІаране холуш йола лар юхеюта массехк массови проверка яьй комитето. Уж еча хана халкъа контролераш гІийртаб гучаяьха недочеташ дІаяхийта новкъостал дир, масала, «Старо-Юртовский» совхоза хьайбай фермаш кадраща Іалашъяра, доаханна а жена а йолча помещенешта ханнахьа ремонт яь яккхара, из бахьан долаш январь бетта соахка цу хана яьккхачул шозза дукхагІа шура яьккхай боахаме.

Партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йола № 3 йолча сомийн баьца даарийи (председатель нов. Халханьянц), «Надтеречный» (председатель нов. Хасемиков), «Октябра 40 шу» яхача (председатель нов. Кулбужев) совхозий, «Керда вахар» (председатель нов. Абдулаев), «Коминтерн» (председатель нов. Сидоров), «Победа» (председатель нов. Крапивин) колхозий группаша а кхычар а.

Цхьабакъда, цхьайолча колхозийи совхозийи новкъостала йолча группашеи посташеи бе боагІача тайпара бац болх. Царех я партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йола «Горец» (председатель нов. Атамазов), «Джалка» (председатель нов. Луганский), «Южный» (председатель нов. Сугаипов), «Ингушский» (председатель нов. Шаипов) яхача совхозий, Нохжай-Юрта района Калинина цІерахча (председатель нов Тагиров), Советский района «Керда вахар» яхача (председатель нов. Ахмадов) колхозий группаш. Партийно-паччахьалкхен тІахьожама цхьайола комитеташ Октябрьски (председатель Сердюков), Наурски (председатель нов. Смонарь) ледара хьож промышленностеи юрта боахамеи экономика керттерча дешашка, хьаьдда кулгалдаш новкъостала йолча группаштеи посташтеи, халкъа контролераша хан-ханнахьа дешаргдола гІулакх вІаштІехьдаьк к х а д а ц.

Предприятешкара, гІишлош ечара, колхозашкара, совхозашкара дуккха новкъостала йола группаш нах кІезига юкъеболхаш я, цар бу болх «Комсомольски прожектора» отрядий балхацеи кхыча общественни тІахьожама органий балхацеи дІатохаш делабац.

Халкъа тІахьожама низ латт цуна партийни хьалхле лелаеш хиларах. ХІаьта парте Шаьла, Ножай-Юрта, Шелковской районни комитеташа кІезига терко ю партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йолча группаи постий, уж майоагІара хьаллацац, новкъостал дац, халкъа боахама декхараш толамца кхоачашдара кхоачамболлаш пайда эцац халкъа тІахьожама низах, хьадехац юххьанцарча партийни организацешкара цар хІара денна новкъостала йолча группашеи посташеи беча балха хьалхле лелаелга.

Доклад йистейоаллаш нов. Дорохова собране дакъа лоацараштa йийцар республика промышленноста, транспорта, гІишлош еча, юрта боахама предприятеша 1964 шера план кхоачашъяра итогаш а семилетка чакхйоалача шера де дезаш хьалхашка латтар а. Цуи керттера декхараш къоастадаьд 1965 шера йолча болхлойи колхозхойи паччахьалкхен планацеи цар тІайийцача социалистически декхарацеи. Партийно-паччахьалкхен тІахьожама органаш декхарийла я белгалъяьха планаши социалистически декхараши кхоачашдара республика партийни организацешта мамогга новкъостал де. Халкъа контролерий сайрда бІарг тІакхоачаш хила деза продукце дикал лакхъяр, технико-экономически показателаш тоаяр санна дола керттера дешаш, резерваш гучаяхари царех пайда эцари, Іилманеи дикагІа йолча опытан карагІдаьннараш боахама дерригача доакъошка юкъедоаладар.

Партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитетии халкъа контролераши юрта декхарийла ба доахана Іа доаккхилгеи бІаьстана ю кийчои мишта лел гІулакхаца хьажа, колхозийи совхозийи фермашкара товарность лакхъелга, хьайбай продукташ яхарен уж паччахьалкхенга йохкареи планаш кхоачашъелга, бІаьсти культураш дІаера болх дика вІаштІехьбаькхка чакхбоаккхилга Іалашде.

Партийно-паччахьалкхен тІахьожама органий декхар да халкъа контролераш хьаллаца а цар творчески инициатива, цар беча балха тІехьара деловитости оперативности дегІайоалас, царна еннача бокъонех нийса пайда эца. Комитет хьалхе лелаеш йола орган а йоацаш, тІахьожам лоаттабу орган я, цун гІулакх ший тайпара хила деза. Цун йиш яц боахама органаш хийца цар когаметта дІаотта, из декхарийла я цар болх мишта бу хьажа, гІулакх мишта нийса леладу хьажа, партеи правительстваи директиваш а указанеш а кхоачашъелга хьадеха, гІалаташ дуврдоацаш кадраш хьалхе а дІакхетае. Партеи правительстваи решенеш кхоачаш ца еш йиса цхьаккха моттиг теркал ца еш йита хила йиш яц, хІаьта закона юстара вала гІортар, из толхадар, паччахьалкхен хьаштанта зе дар шоай ханнахьа тІахьожама органаша де доагІар ца деш дита хила йиш яц.

Къахьегамца коммунистически гІулакх доагІаш хилар, халкъа рузкъаш, паччахьалкхен хьаштий ю йоакхо коммунизм хьалъеш доаллача вай халкъа оамалах доалла керттера гІулакх а хинна дІаэттад. Цхьабакъда, вай общества юкъе хІанз а нийслу къаьнача дунен оамал дІаяланза бола, дІаяхача заман воча гІулакхех мукъабаланза бола нах. Царех цхьабараштa общественни къахьегамах цхьа бала хет, хІаьта паччахьалкхен рузкъа казенни хет. Иштта бола нах кхетабе беза, къахьегаргдолча оттабе беза, нагахьа санна динза ца даьлча таІазар де а беза, цу даькъе боккха лоархІам болаш хила а еза, хила декхарийла а я парте бе вай вахара массе а сфере организованность, порядок, деловитость лакхъяра герз дола партийно-паччахьалкхен тІахьожама органаш.

Нов. Дорохова аьлар, со теш Нохч-ГІалгІай партийно-паччахьалкхен тІахьожама органаша, дуккха болча халкъа контролераша партеи правительстваи шоашта бенна боккха тешам сийленца бакъбергхиларах, вай мехка коммунизм хьалъяра дерригача халкъа гІулакха юкъе шоашкара доагІа дакъа лоацаргхиларах.

* * *

Трибуна тІа — «Красный молот» яхача завода партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йолча группа председатель нов. **Емельяненко.** Цо дувц шоай предприятерча дерригача халкъа контролерий балхах. Укхаза я цехашка 184 саг юкъе а волаш йола 29 новкъостала йола пости 4 группеи. Парткомо практически новкъостал ду царна, царга производственни экономика дешаш Іомадайт. «Комсомольски прожекторои» рабкоровски активои дакъа а лоацаш производства дуккха а участкай болх тохкаш новкъостала йолча группашта гучадийнна кхоачамбоацараш группа заседанешка, парткоме, болхлой собранешка дийцад. Металлах дикагІа пайда эцарах йола предложенеш увттаяьй, уж кхоачаш мишта ю хьийжай группа. Металл мишта леладу хьийжай, цунах пайда эцара хьакъехьара порядок оттаяьй, дерригa металл маркировать а даь ассортиментах дІаоттадаьд, хІаьта завода эпаш доацача металла 700 тонн кхыча предприятешта дІаденнад.

Цехашта реконструкци еш латт заводе. Из лоархІаме болх мишта лел хьожаш, халкъа контролераша гучадаьккхар реконструкци е хьахийца средстваш дІаяхийта а цех хьалъяьяьнна а хилари оборудовани дІаоттаяь ца хилари. Завода кулгалхошта хьалхашка декхар оттадаьд оборудованена монтаж е средстваш лаха а реконструкцега дІадахача ахчо пайда тергбола гІулакх вІаштІехьдаккха а.

Болхлошеи инженерно-технически болхлошеи шоашта хьалхашка оттадеш дола цхьаккха а дош дитац новкъостала йолча группашеи посташеи теркал ца деш а къоаста ца деш а. Города Орджоникидзера хоам хилар завода цхьадола балхаш деча подрядни организаце заказчикагара сов маьхаш доах аьнна. Группас техкача из бакъхилар, очковтирателаш бехктокхаме оазаш ба.

Тха халкъа контролераша, йоах Наьсарен района ПГК комитета председатела нов. **Арапиева,** чІоагІа низ тІабохийт партеи правительстваи решенеш кхоачаш мишта ю хьажара, социалистически рузкъа лежкъадеращца, бюрократизмаца, кхааш ийдарца лоаттабеча къовсама. Производственни планаш кхоачашъяра, юртбоахама резерваех пайда эцара дешаш, къахьегама, овсарле лакхъяро, продукцега дІадодар лохдара, лаьттахи техникахи нийса пайда эцара новкъарле ю гІулакхаш тохкаш 75 проверка яьй. партийно-паччахьалкхен тІахьожама органий материалех бехке бараш партийни а паччахьалкхен а порядках бехктокхаме эзаб. Юххьанца гІалаташ дора комитето, администрировани яра тІера яр, каст-каста йора ахчан начеташ санна йола наказанеш, цкъаза лоаргга тахкацар дешаш. Цкъа, доакъар кийчдара гІулакх тохкаш алхха ворхІ саг мара юкъеоанзар оаха. Шаьхха кийчо а ца еш яьча цу проверках пайда балапзар, кхоачамбоацараш дІадаха вІаштІехьдаланзар. ХІанз цу тайпара уйла ца еш гІулакхаш дац комитето. Масала, дукха ха йоацаш боахамаша бІаьстан балхашта кийчо мишта яьй хьожаш 200 саг вар из болх беш. Цар кІоарга техкар гІулакх, дуккха кхоачамбоацараш дІадаха новкъостал дир харцахьа гІ у л а к х а ш лелалерий дешаш коллективай собранешка дувцар санна йолча методех шергІа пайда эц хІанз новкъостала йолча группашеи посташеи. Цо чІоагІбу нахацара бувзам, халкъа тІахьожамах доала беркат доккхагІа хул.

Балха формаши методаши тоаярца кхы а чІоагІбергба комитетои новкъостала йолча группашеи партеи правительстваи решенеш кхоачашъяра тІехьа лоаттабу тІахьожам.

1963 шера декабрь бетта вІашагІъеллай «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча бурув деттача конторера партийно-паччахьалкхен тІахьожама новкъостала йола группа, аьлар цу группа председатела нов. **Ибрагимова.** Итт бригаде я новкъостала йола посташ. Болх планах бу группа, бетта план оттаеш массаз а дагайоал группа партийни организацеи партийно-паччахьалкхен тІахьожама районни комитетацеи. ТІеххьарча хана тхо хьежад Іаьржачеи босболчеи металлах пайда мишта эц, транспорто болх мишта бу, буровойшка утяжелитель мишта лелаю. Халкъа контролераша гучадаьха дерригa кхоачамбоацараш дІадаьхад. Шозза кІезигьяьй дІаоттаянза йола оборудовани.

Цхьаккха а участок яц халкъа контролераш ца хулаш. Цар предложенеех дукха гІулакхаш даьд бурув тохарга дІабода мах лохбара, авареш ца хилийтара. Семилетка яххлагІа шу дика чакхдаьккхад бурув деттача контора коллективо, план ханал хьалха кхоачашъяьй, дикка пайда беннаб. Кхаь бригадана коммунистически къахьегама бригадаш яха цІи еннай. Семилетка тІеххьара шу а во дІадоладаьдац, январь бетта план тІеххкхоачашъяьй.

Грозненски района ПГК комитета штате йоацача юртбоахама отдела керте латт ше, аьлар Грозненски оросительни система воккхагІа волча агронома нов. **Никитина.** Штате боацача инспекторий декхараш кхоачашдеш ба цу отделе опорно-хьоакхама совхоза ветеринарни лор нов. Донской, юрта боахама производственни управлене инженер нов. Рогов, № 2 йолча совхоза керттера агроном нов. Царев, опытни станце Іилман болхлой нн. Новани Воробьеви, кхыбараш.

Тахка а техка ПГК комитете а кхыча организацешка а дувцийта кийчдаьд отдело «№ 1 йолча шурий совхозо шура яккхарен кийчъяреи хьакъехьара КПСС обкома решенеш кхоачаш ца яра бахьан», «Советская Россия» яхача колхозеи «Старо-Юртовский» яхача совхозеи техниках пайда эцалгеи цунна доал делгеи во латтарах», «Новый быт» яхача колхозе хиш дехкача лаьттах во пайда эцарах», «Района дуккхача боахамашка, шекара свеклана во гІулакх деш хиларах» яхараш санна дола а кхыдола а дешаш. Болх тохкаш гучадаьха кхоачамбоацараш дІа а даьха, шура яккхара а из кийчъяра а республике хьалхара моттиг яьккхай № 1 йолча шурий совхозо.

Штате боацача инспекторий а халкъа контролерий а теркам доахан Іангара дахареи бІаьстанна кийчояреи дешашта тІабахийта ба хІанз, аьлар нов. **Никитина.**

Доклада тІа нов. Дорохова белгалдаьккхар Гудермесски районерча локомотивни депо новкъостала йолча группа болх дика беш хилар. Препеех къамаьл даьча группа председатела нов. **Мирошниченко** аьлар локомотивни депо халкъа контролераша балха тІа даьха толамаш партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитетои партийни организацеи цар балха кулгал дика дар бахьан долаш даьхад, аьнна. ЧІоагІа теркам тІабохийт новкъостала йолча группа къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккхара, цун овсарле лакхъяра, болхлошта заданеш кхоачашъяра эша хьалаш вІаштІехьдахара дешашта. Партийни организаце а партийно-паччахьалкхен тІахьожама районни комитето а тІадилларах новкъостала йола группа ца хаддаш хьеж къахьегама дисциплина телхаеш, тепловозашта ремонт во еш моттигаш йий, хІаьта цуи рекомендацех администрацеи общественностои кхоачамбоацараш дІадахара де дезараш а ду. Эйхха бувзам лоаттабу группа «комсомольски прожектора» отрядаща.

Хаьдда дола масалаш а кхувлаш дийцар Ачхой-Мартана районии производственни управлене «Лермонтовский» совхоза ПГК новкъостала йолча группа председатела нов. **Яндарова** совхоза партийни организацеи администрацеи халкъа контролераштa мел доккха новкъостал ду. Цар кхоачамбоацараш гучадоах, совхозни производства дерригa доакъош рентабельни хилийтара къовсам лоаттабу.

Шура яккхарга дІабода мах лакха хилара бахьанаш тахка а техка, йоах нов. Яндарова, халкъа контролераша цу бахьанех цаІ дІададаккхар. Гаьнара хьакхухьача бардага дукха мах бодаш хиннабар боахама. Новкъостала йолча группа предложенех минеральни примесаш а етташ концентратех бежа мело хІама шоаш кийчъе болабелар совхозе. Цу тайпарча доаханна мелача хІаманга дІабода мах кІезигагІа а ба, хІаьта из ше бардал эсалах а яц. Цунах хьабаьнна пайда шера кходаь 78 эзар сом да.

Халкъа контролерий низ — партийни кулгалах. Цунна хетадир ший къамаьл КПСС Старопромысловски райкомо секретарь нов. **Магомадова.**

Парте райкомо, ПГК комитето, районерча дукхагІа йолча юххьанцарча партийни организацеша, йоах нов. Магомадова, хІара денна кулгалду новкъостала йолча группашта, цар дІадоладаь гІулакх хьаллоац, цар болх нийсача новкъа боаккх. Царна хьайийлай дилла а болх беш йола семинар, цига лекцеш еш, докладаш ю, цига выступленеш ю партийно-боахама болхлоша, юристаша, экономисташа, партийно-паччахьалкхен строительства къахьегама законий, планироване, къахьегам вІаштІехьбаккхара хьакъехьарча дешаех халкъа контролераш кхетабу. ДІадахача шера КПСС райкома пленуме дийцар ПГК новкъостала йолча группашта кулгалдарах дола дош.

«XIX партсъезд» яха колхоз дуккха доакъош дола боккха боахам ба. Кхетадеш да халкъа контролераша новкъостал деш ца хилча партийни организаценеи артела правленеи тайп-тайпарча участкашкара кхоачамбоацараш ханнахьа гучадаха а уж балха юкъера дІадаха а хало хург хилар. Цу тайпара дола гІо ду новкъостала йолча группо, йоах председатела нов. **Кима.**

ДІадахача шера гурахь халкъа контролераш бахьан ца талхаш йисар 50 тонн йол. Уж оарцагІбалар бахьан бехктокхаме эзар гурахьа дийна ялаташ доаханга доадайтара бехке бараш, колхоза цар даь материальни зе хьадаьккхар царгара. Новкъостала йолча группа вІаштІехьдаьккхар доакъара кхом бергбола гІулакх де а доаханна Іунал делга тоаде а.

Январь бетта дІадоладаьд группа «Кхашкарча балхашта кийча вий хьо?» яхача девизаца бІаьстан кийчояра хадданза тІахьожам лоаттабелга. Юртбоахама техникана доал дара а цунах пайда эцара а, баьча балхах мах балара, дІадувча фуна доал дара хьакъехьарча дешаех йола рекомендацеш тел колхоза правленена. Халкъа контролераша тела предложенеш кхоачашъяра ханаш а чакхъяхара бехктокхаме бола нах а белгалбу. Гази хийи диллара балхаш да хІанз станце деш, цига 864 сома маьха дола ца даь балхаш дІаяздаь хилар гучадаьккхар группа, из ахча подрядчикагара хьадоаккх. Колхоза кирпишкий завода рентабельни предприяти хила новкъостал дир халкъа контролераша.

Грознерча Ленински района партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета председатела нов. **Петренкос** дийцар дІадахача шера халкъа контролераша баьча балхахи цхьадолча кхоачамбоацарехи. Вахаро хьахьекхача тайпара боахама, партийни, профсоюзни кулгалхой бокъонца бола коммунисташ болча моттигашка новкъостала йола группаш хьаллоац, болх дика бу, кхоачамбоацараш дІадоах, цхьадола гІалаташ дайтац. Цхьабакъда, боахама керте латтачо общественноста хетачунга ла ца дувгІача моттигашка доккхий гІалаташ а нийслу, новкъостала йолча группаша болх во а бу. Цу тайпара да гІулакх, масала, торговле министерства СМУ-и столовей треста дулха-баьца даарий совхозеи.

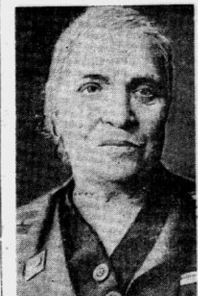
Къаьстта теркам тІабахийта безаш лерхІ нов. Петренкос учрежденешкара ПГК новкъостала йола группаш. Цар кхоачамбоацар да духхьала материальни рузкъа дІа миштa ухийти (из долча) командировке ухараша еча расходашкеи хьожилга мара цар кхы хІама ца дар. Цхьабакъда, лакха квалификаци йола специалисташ а чубоагІаш йолча цу группаша дикка новкъостал дергдар партийни организацешта ведомствана чуйоагІача предприятейи объединенейи балха экономически анализ еча, планировани ечара, кадраех пайда эцачара кхоачамбоацараш гучадоахача, прокуратуреи судеи — цхьадола делаш дуккхача хана ца къоастадеш дадара бахьанаш гучадаха. Партийно-паччахьалкхен тІахьожама городскойи республиканскии комитеташа уйла йича бакъахьа да учрежденешкарча ПГК новкъостала йолча группай болх тоабара гІулакха.

ТОЧИЕВА Ахьмада Дина Наьсарен района партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета штате йоаца инспектор. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай цунна.

ШУЛЬГА Владимир Митрофанович, Грозне Старопромысловски района партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета председатель, маьхе совгІат деннад цунна.

КЛИМОВА Мария Алексеевна, КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Советеи партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета къахьегамхой заявленешкеи предложенешкеи хьажара йолча бюро инспектор, маьхе совгІат деннад цунна.

Шоай балха опытах лаьца дийцар нефтемаслозавода ПГК новкъостала йолча группа председатела нов. **Шпонько.** Даим тІахьожам лоаттабу группо арахецача продукце дикал миштий хьожаш. Цкъа, стандартни йоаца парафин арахийцар. Цун бахьан технологически режимана лерттІа тІахьожам ца лоаттабари завода цхьайолча отделашта юкъера бувзам дика ца хилари дар. Администраце дІадаьхар уж кхоачамбоацараш.

Нов. Шпонькое дийцар нефтемаслозавода технологий инициативах дІайолаеннача комплексни экономически эффективноста тІеххьарча яхье халкъа контролераша мишта дакъа лоац.

Халкъа контролерий декхарех лаьца къамаьл дир совещане КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **Титова.** Совещане балхаца дакъа лоацаш вар КПСС ЦК РСФСР-а йолча бюрои Российски Федераце Министрий Советеи партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета инспектор нов. **Берендюков.**

Партийно-паччахьалкхен тІахьожама органашка къаьстта дика болх баьча наьха группана наградаш, маьхера совгІаташ делар совещане КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи партийно-паччахьалкхен тІахьожама комитета цІерах баркал аьлар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота хьожаяьча новкъосташта И. И. Грыдовайна, Д. А. Точиевайна, Р. Н. Чигринайна грамоташ дІаелар республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. Алмазова.

Московски область. Коммунистически къахьегама предприяте — Московски коксогазови заводо керда производство юкъейоалаяьй. Аммиачно-кислородни цехий комплексо укх шера март бетта Подмосковья лоаллахарча областий кхашкарча къахьегамхошта 20 эзар тонн боккхача маьхера удобрени — аммиачни хий лургда. Ер шу чакхдалалехьа из арахецаргда 200 эзар тоннал тІех.

Сурта тІа: воккхагІвола аппаратчик Григорий Голикови (аьрдехьа) машинист Василий Романови аммиак хьаеча установка тІа.

Ю. Каплуна сурт
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІ. 23 февраль 1965 шу.

ЖА IАЙИ БIАЬСТАН ЮХХЬЕИ ДАХКАР ПАЙДАНЕГIА ДА

Хьалха латтача дикагIа долча боахамашка баьккхача земах гучадьннад Iайи бIаьстан юххьеи дахкаш хилча жево Iоахарий гайна дехкачарел дукхагIа деш хилар а, Iоахарий ца довш дикагIа хьалкхувш хилар а. Грозненски района колхозийи совхозийи опыто хьахьокхаш махиллара, жа Iайи бIаьстан юххьеи дахкарга дахаро чIоагтIа кIезигагIа хулийт нана-жерч Iахара дусилга. Онда даьлеи дегIа чIоагIдалеи хул уж Iанга долхача хана, бIаьсти да а довц уж. Тхана а дулха а дикагIа хул Iай даь Iоахарий.

Iай даьча Iоахарех хинна жерч юххьанца эрше доагIача хана дика дегIадаьхке хул, хIаьта цар Iодаь Iоахарий а дегIа онк дика долаш хул. Нагахьа санна боахамашка Iай даь жерч долаш хилча юхедита эшац ха яха жерч. Жа Iай дахкаро йиш хулийт жа Iула структура хувца а, цу Iулацара дахкаш дола жа 60—65 процентага кхоачадеш алсамдаха а.

Укх шера Iодаь кой гурахьа ларга а ларга, дика тоа а далийта паччахьалкхенга дохка йиш я. 1965-ча шера Грозненски шурий совхозе Iай дахкаш да, 8300 нанаустагIа болаш дола, 11 Iул.

Совхоза дирекце, специалисташа, жега хьожаш болча кхыча наха дика кийчо яьй Iай жа дахкара. Деррига дахкаш дола жа дика тоаденна да, уж чудоахкаш йола желаш йIайха я, мел эшаш йола инвентарь Iалашъяьй. Шортта йолаш я дика йол, силос, минеральни подкормка, долаш да концентрированни доакъар. Шоай гIулакх дика довзаш а балхах дог лазаш а бола сакманщикаш хьожабаьб. Жа дахка доладеннача хана жа Iуна эггара тешамегIа вола гIонча сакманщик ва. Iодаь Iоахарий ца довш хьалкхувлга дукххача даькъа сакманщикаша беча балхах тийша да.

Грозненски шурий совхозе 1965-ча шера 10-ча феврале дахка доладенна жа. ВоккхагIа вола жа Iу Сапарбаев Махьмад керте латтача Iулацара 218 устагIа бехкаб, цар 312 Iаьхар баьб. Юккъера лаьрхIача хIара 100 устагIо 143 Iаьхар бар хул цунах. ВоккхагIа волча жа Iуно В. Вараева кулгалдеча Iулаца бахкача хIара бIаь жийво 138 Iаьхар баьб, хIаьта воккхагIа волча жа Iуна А. Исраилова Iуло — 130 Iаьхар. Дукха ца говш бIаьстан юххье дахка долалургда Грозненски района кхыча боахамашкара жа а.

Жа дахкаш йола юкъ эггара бехктокхамегIеи халагIеи ха хилар даиман дага а кхоабаш, жега хьожаш бола нах декхарийла ба бIаьстан юххье жа дахка доладалалехьа бокъонца мел эшаш йола кийчо е. Массе хана а екъа хилийта еза жа дахкаш йолча помещенешка. Жа дахкалехьа 40 сантиметр сома а болаш ча мотт билла беза желашка, хIаьта цул тIехьагIа хан-ханнахьа декъача чаца кIалхьарцар керда даха а деза цига. Иштта сомача дIайхача кIалхьарцар тIа Iобаь Iаьхар сихха бIоахлу. Кагий доллашехьа деиз йол, концентрированни доакъар, хий а телаш, цу кхачанга даха деза Iодаь Iоахарий.

Жа леладеча боахамашка гучадьннад Iодаь кагий Iоахарий желашка-базашка чу а сецадеш леладар пайдана хилар. Ца довш эггара дукхагIа Iоахарий хьалкхув иштта леладеш хилча.

Укх тайпара деш да из гIулакх: бIаьстан юххье, 1—1,5 бутт баллалца, арахьа йоажае дIакхувл Iоахарий ноанош, хIаьта Iоахарий царца дIа а ца дохийташ желашка е базашка юхедут. Дийнахьа кхозза — диазза Iоахарий докхаде желашка хьатIайоалаю ноанош. Бийсанна шоай ноаношца хулийт Iоахарий.

Практиках гучадьннад Iоахарийи цар ноаноши дийнахьа къоастадаь леладар бахьан долаш цар деш дола сагот а, дийнахьа массехазза ноаноех Iоахарий къоастаде дезаш хиларца хьалхашка увтташ йола халонаш а дукха йIаьхлуш ца хилар. 2—3 ди доаллашехьа а цу гIулакхаца дIа а Iаме Iоахарий ноанош-та`а ноанош Iоахарашта а дукха сагота хилац. Ноанош арахьа йоажае дIайигача хана желашка юхедисача Iоахараштa концентрированни доакъар а дика йол а ехк.

Белгалдаккха доагIа цу тайпара жа кхоабилга цхьаболча жа Iуша нийса леладеш ца хилар. Цхьаболча жа Iуша массаза а, кхыметтел дIайха ди денача хана а, желашкара арадалийтац Iоахарий. Малх а болаш дIайха денош даьхкача хана фега арадаха деза Iоахарий. Из деш хилча цар дикагIа дегI дахь, хIаьта вIалла фега ара а ца доалийташ массаза желашка Iоахарий чудоахкадеш хилча лаьгIлу цар дегI дахьилга.

Желашка-базашка Iоахарий хьалкхедара метод лелаеш хилча йиш хул шелалца хулаш долча лазарех уж лораде, царга лаьтта ца дайита, цудухьа дикка кIезигагIа хул тайп тайпара лазараш, къавстта а ченашка нIаний хулга.

Iоахарий хьалкхеделга чIоагIа хала гIулакх да. Укхаза жега хьожаш болча наха къаьстта дукха эш зоотехникийи ветеринарни болхлойи новкъостал, цар хьехамаш. Зоотехникийи ветеринарни болхлойи керттера декхар да эггара дикагIча тайпара жена гIулакх де жега хьожаш бола нах Iомабелга, Iодаь деррига Iоахарий, цхьаккха а ца къастийташ, хьалкхедара де дезарех уж дIакхетабелга.

А. МИРОНЮК,
Грозненски управлене керттера зоотехник.

ЖIАЙРАХОШТА КНИЖКАШ ДЕЗА

Наьсарен районе зIамагIчарех цаI я ЖIайрах яха юрт. Гаьнна лоам чу улл из, цхьабакъда, йоккхача юрташка санна укхаза а дукха деза книжка.

Кхоачаш ши шу дац ЖIайрахарча библиотеке Льянова Любас болх бу, бакъда хIанзле а ший гIулакх дезаш хиларах дика вIаштIехьбаьккхаб цо болх.

«Ши бIаь цIа да тха юрта, — йоах Любас, — хIара дезала юкъе ба даим книжкаш дешараш».

Тхо цига долаш книжка бе а доаллаш цхьа йиIиг хьачуяьлар. Из я чIоагIа книжкаш дукха деза пхелагIча класса дешархо Льянова Марет. Книжка хувца енай из. Сиха лаха а лехе цунна дукха везача писателa — А. Гайдара книжка а денна дIайохийт цо йиIиг.

Юрта бахача дукххача наха книжка дезадалийтад Любас, царна юкъе дукха ба мукъа болча хана книжкаш дешаш бола мехкарий.

Дог гIоздаьнна дувц къоначa библиотекаро книжкаш дешараш дукхагIа хулилга, книжкай фонд лакхлулга. ХIанз библиотеке ши эзар книжка да. Раьза ба жIайрахой библиотека балха.

И. ПЕТРУХИН.

1965 шера шоллагIча ах шера болх бе йолалургья Камчатски ах гIайрен тIарча Пауженка яхача хийнстерча къуха тIара Советски Союзе эггара хьалхара геотермальни электростанци. Турбинана йола Iы духхьала лаьттан кIалхара хьалъухаргья.

Лаьттан кIалха 5-негара 33 километрага кхаччалца йолча моттиге лаьла магма йоалл, хIаьта цунах Iалаьмате йIайха газ хьалъювл. Лаьтта ийттIача гIолла из хьалтIайоалаш духхдувлача хица дIа а ийя Iалаьмате дIайхача хица е Iанарца хьалйоалл из. Цу энергех геотермальни электростанце бокъонца йолча турбинаша электрически энерги ю.

Геотермальни электростанце мощность—5 эзар киловатт, станце болх беча хина Iанара а смесий температура Цельсех 170 градус я. Цхьан киловатт-сахьатага дIабода мах вешта йолча теплови станцешкарчул кхозза чухнахьа ба.

Сурта тIа: Камчаткерча геотермальни электростанце макет.

Н. Пашина сурт.
АПН.

ХАЛКЪА УНИВЕРСИТЕТИЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАР ДОЛАДЕННАД

Вай республике а дIадоладеннад халкъа университетий Ерригсоюзни хьажар. Укх дешара шера республике болх беш я 39 халкъа культура университеташ. Дика дIахьо занятеш профессионально-технически училищай управлене, Наурски района культура Двореце, МалгIабика Чкалова цIерахча клубе, Грознерча В. И. Ленина а Н. К. Крупскаяй а цIерахча культура Щеношка. Масала, МалгIабикерча Чкалова цIерахча клубе болх беш йолча университета занятеш яьй композитора Мусоргске ваxарах, цун творчески балхах лаьца, цул тIехьагIа цох лаьца кино а хьекхад.

Дукха нах гулбеннабар «А. С. Пушкин — эрсий реализм кхеллар ва», — аьнна тема ювцача. Дуккха сакъердаме хIамаш дийцар, Пушкина стихаш йийшар.

Университете хIара заняти чакхъяьнначул тIехьагIа кино хьокхарал совгIа цу темана хетаяь литература обзор а ю выставкаш а кийчъю. Университет хьайийлача деношка 40 саг мара занятешка ихавеце, хIанэ цига дешаш ва 150 саг. Царца 87 кхалсаг а йолаш. Университете хьехаш ба парте горкома болхло Т. Ф. Бондарева, коммунальни контора директор нов. В. Т. Штуник, хьехархой А. А. Бычкова, В. И. Слепцова, иштта кхыбараш а. Дика еш лекцеш хьехархоша нн. Бузуркиева, Дахкильговас, кхычар а.

Дика болх беш я университете вIашагIъелла Совет. ХIаране кхоачашду шо-шоай декхар. Цар новкъостал ду болх лерттIа вIаштIехьбаккха. Цар шоай балхаца новкъостал ду бахача наха Iилман, теоретически дешаш довза.

Белгалдаккха деза вай республикерча цхьайолча халкъа университеташка кхоачамбоацараш хилар а. Къаьстта во вIаштIехьдаьккхад халкъа университеташа болх бара гIулакх Ведана, Шаьла, Советски районашка. Бе безача балха планаш оттаьрал совгIа цхьаккха заняти хиннаяц цига. ХIаьта нагахьа санна цкъазза а лекци йийшаяле а цох кIезига пайда ийцаб. ВIалла а пайда эцац гойтара агитацех — картинкех, схемаех, диаграммаех, кинофильмаех. ХIанз а балха юкъедоладаьдац семинараш яр а. Вай республикерча цхьанна халкъа университете дешаш бараш хиннабац колхозашка, совхозашка, предприятешка экскурсеш еш.

1964-ча шера октябрь бетта денз доладенначa хьажаре хIанз а дакъа лоацаш яц Ножай-Юрта, Наьсарен, Урус-Мартана районаш.

Цу районашкарча кулгалхошта диценнад халкъа университеташа къахьегамхошта боккха пайда лулга. Уж хьажа безар, масала, Ачхой-Мартана халкъа университета агрономически факультета балхага. Культура ЩагIа бетта шозза дIахьо занятеш. Лекцеш ешаш ва «Лермонтовский» совхоза агроном нов. В. И. Проскудин. Цига масса а хана ладувгIаш 50 совгIа саг хул. Из дика гIулакх да.

Лакхе белгалъяьча районашa долаш дола кхоачамбоацараш дIа а даьха сихха шоай болх тоабе беза. Оттае еза дешара программа, ладувгIараш Iалашбе беза гойтара агитацеца.

Х. БЕРСАНОВ.
халкъа университеташка Ерригсоюзни хьажар дIадахьара йолча Нохч-ГIалгIай республика оргкомитета член.

Агитпункте дувла

Ди массаза доал шерлу хоржамий кампани. Къахьега дукхагIа безам хиларeи политически сакхетам лакхбалареи хьале дIайода из кампани. Из толамца лелаш хилара бахьанех цаI да агитацеи пропагандеи боарам лакха хилар. Укхаза къаьстта моттиг дIалоац наха юкъе беча политически балха центраш йолча агитпункташа. Масала, дика болх беш я № 131 йолча гIишлошъяраментажни поезда общежитера агитпункт. Цун заведующе коммуниста К. С. Ужахова дика вIаштIехьбаьккхаб болх. Укхаза агитаторий дежурство оттадаьд, даиман керда газеташи журналаши да. Харжархошта ладувгIа радиои хьажа телевизори я. Агитпункте нах тIаозаш гIулакхаш да производства-новатораш, къаьнара большевикаш харжархошца вIашагIбеттабалар. Укхаза агитатораша харжархошца беседаш ю, лектораша лекцеш еш, моллагIча хаттара еш консультаци я.

Сарахьа сийрда лоталу наькъаш—гIишлош еча управлене цIеча уголокерча агитпункта лампаш. Цунна кулгал деш ва нов. Петросов. Тахан пропагандиста нов. Савельева харжархошта дувц Азеи Африкаи халкъаша кортамукъеи шоай лоIамеи хилара тIехьа лоаттабеча къовсамах. № 34 йолча школа хьехархочо нов. Блудовас ешаргья бераш кхетамца хьалкхедара хьакъе школаи дезалеи болча лоархIамах. Иштта цхьаццадола гIулакхаш ду агитпункте хIара денна. Нах бахача кварталашка беш бола болх тIа-тIа шерагIа боаржабу партийни организацеша. Из болх дика бу № 28 йолча школа хьехархоша Привалова Мария Федоровнас, Колкова Таисия Семеновнас. Иштта дика бу болх хьехархочо Носикова Таисия Николаевнас а.

Октябрьски района бIаьш болча агитатораша къахьегамхошта дувц вай мехка чурча а арахьарча а политиках, советски хоржамий системах. СССР Лакхехьарча Совета сессе решенеех. Предприятешка кхы тIа агитатораш къовстабаьб нах шоаш баххача кхетама болх бара. Цар керттера декхар да къахьегамхошта коммунистически идеологи дIайовзийтар, коммунизм хьалъечун моральни кодекса уйланца царна кхетам балар, парте гIулакха боарамбоацаш мутIахьа хилара уйла царна чуйоссаяр.

Агитпункташка еш йола беседаш, лекцеш, вIашагIкхетараш, экскурсеш, диспуташ, хIаьта иштта кепа йоазув, телевидени, радио, кхыйола агитационно-пропагандистски балха формаш харжархошта вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш, парте генеральни никъ чакхбаккхара гIулакхаш дIадовзийташ хила еза.

Цу хьакъе хьокхам эца боагIаш я машиннаькъахой Крупске цIерах йолча культура ЩагIа йола агитпункт (заведующи нов. В. П. Сирик). Укхазарча депо парторганизаце машиннаькъахоша — агитатораша гIо — новкъостал ду мухь дIа-юха кхахьара план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара яхь шерагIа йоаржаяра, технически прогресс чакхъяккхара, браколелашцеи къахьегама дисциплина телхаерашцеи лоаттабу къовсам лакхбара.

Партийни организацеш декхарийла я агитпункташка йIайха, паргIата хилийта, цига салаIа дог доагIаргдола, агитаторий харжархошца къамаьл де йиш хургйола хьал Iалашде.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

Дика коллектив

Барт болаш, хьаьнала къахьегаш я прораба Епифанов Федора Григорьевича кулгалду горпромторга ремонтно-гIишлой бригада. Цу коллективо хIара бетта тIехкхоачашъю шоай балха план, ханал хьалха чакхдоах тикашта ремонт яра балхаш, хIаьта керда хьалъяьча тикашта шоашкара доагIар дий а даькхе сихагIа болх бе йолайолийт уж.

Иштта дукха ха йоаццаш № 49 йолча тика прилавкаши, витринаши, кассира болх бе моттиги хьа а яь, ханал итт ди хьалха болх бе йолаялийтар коллективо. Цу тайппара каьннай цун Розы Люксембурга улицагIара № 28 йола керда тика а маIача наьха барзкъаш тега модай ателье а ханал хьалха отделка яь йистеяккха.

Февраль ах бетта йола задани 150 процент кхоачашьяьй бригада плотникашеи, столярашеи, малярашеи.

— Из духхьашха карагIдаьнна хIама дац, — йоах Федор Григорьевича, — дуккха да бригада счета тIа шерий а беттай а планаш кхоачаш тIехкхоачаши ярах горпромторга кулгалхоша тийнна совгIаташ.

Къахьегама овсарле хадданза лакхъеш болх беш я коллектив. Къаьстта дика къахьегаш ва 15 шера из болх бу столярий бригадир А. Карамян, столяр Г. Челборох, подсобни болхло Н. Межидова, маляр В. Переверзев, кхыбараш. Бригада коллективо дош деннад Советаш хоржача ден сийна февраль бетта план 250 процент кхоачашъе.

Д. АМАРОВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 16.05 — «Хьамсара Даьхе лораеш» яха передача (эрсий меттала). 16.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.35 — Советски Эскареи, ТIема-Форда Флотеи шовздкъеи ворхI шу дизара хетаяь передача (нохчий меттала). 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета. 17.30 — Миллионаш барий Ленински университет — Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.32 — Советски Эскара бIухой заявкех оттадаь концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Машара эскар. 19.10 — «Илле чура оалхазараш» яха киноочерк. 19.30 — Грозненски гарнизона художественни самодеятельноста концерт. 20.30 — Телевизионни кердадараш (эрсий меттала). 20.45 — «Наха деррига а хац» яха художественни фильм.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

США: Газетни магнат Хэрст геттара раьза ва

Кхыча мехкашкарча халкъаша а санна, Вьетнама районе США правительства хьувзаду гIулакхаш тIабийрза дувцаш ба американцаш. Бакъда, чIоагIа чоалхане классови структура йолча американски капиталистически общества хьалашка чIоагIа бе-башха да цу дискуссе кхайкадеш дола хетараш. Буржуазни политически партей эггара аьттехьарча фланге тIоараш деттаци могадеши тIаийцар правительства леладу гIулакхаш; гIайгIане доккха са доахилгеи «лоралуш хила», «сих ца луш хила» яхаш, миска хьесталулгеи да центрера хьахозар; аьрдехьарча лагера юкъера дувла цIогIарч дорхеи хоадамболлаш из гIулакх харцахьа лоархIаши да. Америке формально мукъа ба дош ала, моллагIча американца «цхьатарра нийса бокъо» я шийна хеттар ала. Цхьабакъда, деша низагеи аьнар дIахазаргеи диллача Iалаьмате чIоагIа нийсхо йоацача хьала тIа ба дискуссе доакъашхой. ДIаннйсдел, масала, хьакхайкадьча бесса, ший правительствага укх деношка «империалисташ!» «нах боабераш!» яхаш цIогIа дийтта Гарвардски университета студенти газетни магнатагара Уильям Хэрстагара хьали. Студента алхха «цхьа голос» мара яц, дага а доацаш 30 метр мара гаьна боацаш цига нийсбеннача наха мара хезадац цо яхар. Цхьабакъда, Хэрст шийна хетар дIаккхайкаде велча, цунна трибуна Iалашъю юкъара тираж 3.000.000 экземпляр а йолаш долча 10 газето.

Даьшкара дакъа хьакхаьча империалист ва ала мегаргдолаш ва Уильям Хэрст. Газеташка гIолла ше вIаштIехьдаьхача хабарашца 1898-ча шера США шовинистически гIулакхаш хьалхьоадарца исторе белгалваьнна вар цун да, цу тайппара из боккхача лоархIаме хилар испано-американски тIом хьоабара, цу тIемах американцаша дIалаьцар Кубаи Филиппинаши. Ший даьгара «газетни империи» 200 миллион доллар рузкъеи кхаьча вола Уильям Хэрст-зIамагIвар ший даь леррагIа вода. ДIадахача кIирандийнахьа цо ший газеташ тIа кепа теха араьккхар Вьетнама Демократически Республика территорена американски авиаце баь тIагIортам хестабеш йола статья. «Укхаза духхьала дIаала мукъаба сона, — яхаш язду Хэрста, — моастагIчун тыле чу а ухаш бомбаш еттилга (хIанзарчоа моастагIана леладечоа жоп луш деш мара из деце а) дуккха а дукхагIа бIубойлийташ да Корее вай леладаьча дерригача гIулакхел... Кхы доккхагIдар даь дене а, лоаценна латтачара хьал мукъагI ма хьоадаьдий вай нигара гIулакх».

Мехка чухь а доазол арахьа а цу гIулакха нах духьала хилар вIалла теркал а ма де, яхаш, правительствана хьехар ду Хэрста. «КорзагIбаларгара хьадухдувлаш дола цу гIулакха духьалара гIар-тата-м вай воай мугIараштa юкъера а цхьоагIонхой мехкашка а хьаькъал лоаца долча наьха тоабай. оагIонгахьара хиланза Iергдац, — йоах цо. — Массаза а санна, цар кхеталац... Мелала позице тIара а ца еш, низа позице тIара переговораш яра аьттув болаш йола позици хьалхе а хьалацанза яргIоацаш хилар. Масала, шийха чIоагIа бIубенна волча газетни магната хетачох, США правительства хьувзадеча акхача гIулакхашта духьалара американски халкъа дикагIа дола дакъа а деррига адамех дикагIа дола дакъа а—уж берригаш а алхха «хьаькъал лоаца дола корзагIбаьнна нах» мара бац. Цо иштта «хьаькъал лоаца долча нахаца» дIалоархI Къулбехьен Вьетнаме лелаю правительства политика харцахьа а лоархIаш президентага Джонсонага яздаь гуччахьара письмо 16-ча феврале кепа йоазон тIа даьккха бола американски университеташкареи колледженкареи 420 профессораши хьехархои а.

Иштта да боккъалдар аьлча хIанзарча Американа доал деш болча магнатех цхьанне хьаькъала а моральни а сибат.

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНИ: Боннски дипломаташ ушалийла чуболхаш патт

ДIадахача кIирагIа кхы вогIеи бIехагIеи хила йиш йоацача дипломатически ушалийла чуяхар Малхбузен Германе правительство. Цу дерригача исторе юхьиг 1960-ча шера йолаенна я, канцлер Аденауэр Израила 80 миллион доллара маьха герз лулга тIа а эцаш Израилаца къайлагIара соглашени е раьза хиннача хана йолаенна. Укх деношка цо хьааьннача тайппара, Аденауэра из гIулакх дир цхьан «доттагIлен паччахьалкхенна» из хьашт хилар бахьан долаш. ВIалла шекало а яц из «доттагIлен паччахьалкхе» США хилар. Американций-м шоай а йиш хургьяр Израила герзаш дала. Цхьабакъда, царна лацар Iарбий паччахьалкхенашцара гIулакхаш кIоаргде. Iарбашца беча тIема эцаш ма дарий Израила уж герзаш. Цудухьа, шоашта тIера дIа а лостадаь, из гIулакх Боннана дIатIадиллар США-с. Бонна а иштта мара кхы белам бацар Iарбий паччахьалкхенашцара ший гIулакхаш толхадо, цудухьа из соглашени мамогта къайлагIа лоаттае гIерташ яр ФРГ правительство.

Израилана къайлагIа герзаш лоаттадеш хиларах сакхувш-м бар Iарбий, цхьабакъда, цIенна из соглашени йовзаш бацар уж. Из дош ше мадарра хьалтIадаьлар кхыча бахьанаща гIеття конфликт латтача хана. Февраль бетта юххье дIахайра Германски Демократически Республика Паччахьалкхен совета председатель Вальтер Ульбрихт 24-ча феврале официальни визитах ВIашагIкхийтача Iарбий Республике водилга. Цу кердача хабаро чIоагIа сабIарздаь корзагIбаьхар боннски политикаш. «Хальштейна доктрина» оалаш йолчох дош ца хетилга лаьрхIар цар Ульбрихт цига хьехарах. ГДР-ах йиззача бокъонера германски паччахьалкхе а лаьрхIа из дош юридически тIаийцача мехкацара дипломатически гIулакхаш хоада а дергда, царна экономически репрессеш а лоаттаергья, яхаш, дола маIан да цу «доктрина» дар. ФРГ правительства сухалбаь дIакхайкадир, нагахьа санна Вальтер Ульбрихт Каиро тIаэцилга чакхдоале ОАР-а ше «Хальштейна доктрина» тIахьоргья, аьнна. Дукха ца говш гучадьлар цу кхерамах хIама хулаш ца хилар. ТIаккха Израилана герзаш телга социадергда ше а аьнна, Каир ший оагIонгахьа яккха хьайзар ФРГ правительство. Цу тIа а цу деша хьакъехьа ОАР-аца переговораш йолча хана ФРГ правительство мукIарло ца дича яланзар Израилаца къайлагIара соглашени хинна хилара. Цу гIулакхо ерригача Iарбий паччахьалкхенашка Iалаьмате чIоагIа нах эгIазбигар. Дукха ха мичай къайлагIара соглашени йолаш яц, яхаш Бонн къарлуш хинна. ХIанз Iарбаша эгIазлонца дIакхайкаду боннски дипломаташ шин юхьара хилар. ФРГ-анеи Израилаи юкъе тIема сотрудничество хилар гучадьннначул тIехьагIа ливийски порташка дIачудаха бокъо ца луш дитар Ливедаькка Малхбузен Германе торгови кемаш.

Шоай дипломатически боанг шоашта тIа а кхийтта, новкъостал дехаш малхбузехьарча кхыча паччахьалкхенашка кхайкар ФРГ правительство. 16-ча феврале канцлера Эрхарда США, Англи, Франци тIахьийхар Гаргарча Малхбоале «Хальштейна доктрина» чакхйоаккхилга дIа ца далийтара цо хьегача къина пар ФРГ хьаллацара. Цхьабакъда, цу паччахьалкхенех цхьаккхе а раьза хуле тамаш я боннски политикаш кIалхара баха. Вешта де Голла правительство-м вIалла тIера яц цу тайпарча гIулакхашта юкъеахара. Цул совнагIа, ший ОАР-ацара гIулакхаш тоаде гIерташ а я Франци укх тIехьарча хана. Англе-м ший а совшорта да Гаргарча Малхбоале леладеш сагота гIулакхаш. ХIаьта американцех аьлча, царна хIанз а шаьра дагадоагIаш. дицдаланза да Конго хьакъехьарча деша соахка декабрь бетта США ВIашагIкхийттача Iарбий Республикана нийз тIабахьа еннача хана президента Насера денна гаьнна дипломатически доаца жоп. Из эпизод дага а йохийта, «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето язду: «ХIанз Насера духьала экономически гIулакхаш чакхдоахаргда ше яхаш, кхерам тувсаш я Малхбузехьара Германи. Цунга йизза йиш я немцашта а ше ВIашагIкхийттача Штаташта а деннар санна дола жоп дала а шайтIай мукъагIа гIолда шо, аьнна уж дIахьожабе а».

Мехка чухь а халача даьннад Эрхарда правительствагара хьал. Правительства политика Гаргарча Малхбоале чакх ца йоалаш йисарах шоай готтача партийни декхараштa пайъийбеш ба социал-демократий оппозиционни парте лидераш.

ФРГ правительства хьувзадеча эшийча дипломатически гIулакхех хьахинна белхамера итог укх тайпара лоархI «Нью-Йорк таймс» яхача газето: «Израила герзаш телилга Египтацара гIулакхаши санна дола шоайла вIаши дувзаденна дешаш бахьанце Iалаьмате боккха кегар беллаб малхбузехьарча немцаша. Из бахьан долаш дикка чIоагIъеннай президента Насера позици; хьалхагIа а лертIа доацаш хинна Гаргарча Малхбоалера гIулакхаш кхы а дукхагIа кхохкаденнад; укх тIеххьарча хана селла тоаденна хиннача Малхбузехьарча Германенеи Израилан юкъерча гIулакхашта меттел юха а хьахиннай сагото эгIазали, хIаьта Бонна моастагIчун — коммунистически малхбоалехьарча Германе Iалаьмате чIоагIа камаьхал яьннай... Малхбузехьара Германи Iалаьмате ийрча эшилга хилар цу ерригача историех».

АФРИКА: Африкански цхьоагIон организаце барт эгIаш боагIа

ХIанз дукха ха йоаццаш Мавритане столице — Нуакшоте чакхъяьлар Африкано-Мальгашски союза паччахьалкхенашта керте латтарий конференци. Африкано-Мальгашски союз — из я 13 малхбузен-африкански паччахьалкхе — хьалха Франце хинна колонеш (Мадагаскар, Сенегал, Того, Камерун, Берег Слоновой Кости, Кабон, Чад, иштта кхыдраш) шийна чуйоагIаш йола организаци. 1962-ча шера ше вIашагIъеллачул тIехьагIа цIенна политически организаци хиннай Африкано-Мальгашски союз. Духхьала цунга гIолла лелайора Франце Африкера ший политика, цар эскараш дизза шийна кара а хьош, координаци йора малхбузенафрикански мехкашта деш долча тIема «новкъостала». Африкански цхьоагIон Организаце континента тIа регнональни политически группировкаш хилар харцахьа лаьрхIачул тIехьагIа, — хIана аьлча из дуxьала доалаш дар берригача африканций цхьоагIон идеяна, цар новкъостал дора колонизатораштa Африке шоай политика лелае — из даьчул тIехьагIа камуфляжага бовла лаьрхIар цу союза кулгалхоша. «Экономически сотрудничества» организаци я аьнна дIакхайкадир Африкано-Мальгашски союз. Цхьабакъда, цул тIехьагIа а экономически балхал дукхагIа политически болх беш бар союза доакъашхой.

Нуакшоте хиннача конференце юха а хьалъоттадир из союз политически оамалехьа хилар, цо гуччахьа ше духьала оттайир африкански цхьоагIон Организацена. Нуакшотски конференце коммюнике тIа дIаязъяь йолча цу группировка политически кредос а иштта тешал ду африкански цхьоагIон Организаце антиимпериалистически принципашта тIера цун автораш баьнна хилара. Масала, къаьстта аьлча, конференце доакъашхоша бокъонца хьаллаьцар Чомбе режим, Конго законехь йолча правительствана мехка машар оттабара новкъостал дара ше тIакхувлга дIа а кхайкадеш. Конференце яь решени шийна яйзачул тIехьагIа гIазакъ а ваха Чомбе аьлар: «ХIанз тхо а цхьаь дац».

Къаьгга ховш да цу тайпара решенеш духхьала империалисташта маэшшара йолга. «Малхбузен империалистически гIозараша африкански цхьоагIон Организацена дуxьала шерра пайда ийцар конференцех», яхаш язду «Хоройя» яхача гвинейски газето.

И. КАДОМСКИЙ.
(ТАСС).

«Михаил Ломоносов» яха советски доккхагIдола Iилма-тохкама кема гавански порте сецад. Океанографически тохкамаш дара кердагIйола аппаратура а Iилмахой йоккха коллектив а я цу тIа. Советскии кубинскии океанологаш Карибски фордеи Мексикански заливеи бассейнаш йовзара йоккха программа кхоачашъеш ба.

Сурта тIа: кема тIа оттаяь Iилман оборудовани. Аьрдехьа — советски экспедице кулгалхо В. Гордеев. Пренса Латина — ТАСС сурт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленни, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/84.

СФ05050. Заказ № 1036.